

TÖRTÉNELMI SZEMLE

A BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

2021 | 2. SZÁM
LXIII. ÉVFOLYAM

F. Romhányi Beatrix
Az tatárjárás előtti Alföld Árpád-kori népességéről és birtokviszonyairól

Szabó-Turákné dr. Póka Ágnes
A Magyar Kamara hivatalnokainak mobilitása 1527–1567 között

Dáné Veronka
Kemény János *continuus* szolgái

Szalai Ágnes
A helytartók, Bornemissza Anna és a „tanácsi rend”

Deák Ágnes
Ismeretlen konzervatív kiegyezéstervezet – 1864

I. Tóth Zoltán
Székelyek és románok Kézai mester *Gesta Hungarorum*ában

Szerkesztők

TRINGLI ISTVÁN
felelős szerkesztő

FÓNAGY ZOLTÁN, NEUMANN TIBOR, OBORNI TERÉZ
rovatvezetők

DETRE ANDRÁS
szerkesztőségi munkatárs

Szerkesztőbizottság

MOLNÁR ANTAL
elnök

BORHI LÁSZLÓ, ERDŐDY GÁBOR, FODOR PÁL,
GLATZ FERENC, OROSZ ISTVÁN, PÁLFFY GÉZA,
PÓK ATTILA, SOLYMOSI LÁSZLÓ, SZAKÁLY SÁNDOR,
SZÁSZ ZOLTÁN, VARGA ZSUZSANNA

A szerkesztőség elektromos postája:
tortenelmiszemle@abtk.hu

*Kérjük szerzőinket, hogy kézírataikat
a közlési szabályzatnak megfelelően készítsék el,
amely honlapunkon érhető el:
<http://www.tti.abtk.hu/kiadvanyok/folyoiratok/tortenelmi-szemle.html>*

A 2021-es évfolyam megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Tudományos Akadémia támogatja

ISSN 0040-9634

TARTALOMJEGYZÉK

LXIII. évfolyam, 2021. 2. szám

TANULMÁNYOK

- Romhányi Beatrix Az Alföld Árpád-kori népesedési és birtokviszonyai a tatárjárás előtt 161
- Szabó-Turákné dr. Póka Ágnes A Magyar Kamara tisztviselőinek hivatali mobilitása 1527–1567 között 193
- Dáné Veronka Egy erdélyi főúri udvar a 17. század közepén. Kemény János *continuus* szolgálói 207
- Szalai Ágnes A helytartók, Bornemissza Anna és a „tanácsi rend” kormányzati szerepe I. Apafi Mihály 1663. évi távolléte idején 227
- Deák Ágnes Ismeretlen konzervatív kiegyezéstervezet – 1864 241

ADATTÁR

- Szabó-Turákné dr. Póka Ágnes A Magyar Kamara tisztviselőinek hivatali mobilitása 1527–1567 között 259

HAGYATÉK

- I.Tóth Zoltán Székelyek és románok Kézai mester Gesta Hungarorumában. I. rész 289

MEGEMLÉKEZÉS

- J. Újváry Zsuzsanna: Zimányi Vera (1930–2021) 315

ADATTÁR

A MAGYAR KAMARA TISZTVISELŐINEK HIVATALI MOBILITÁSA 1527–1567 KÖZÖTT

SZABÓ–TURÁKNÉ DR. PÓKA ÁGNES

Az Adattár Szabó-Turákné dr. Póka Ágnes azonos című tanulmányához tartozik, amely a *Történelmi Szemle* e számában (193–206) jelent meg.

Szebeni¹ Armpruster/Armbruster Kristóf (?–1563²)

- Ferdinánd mellett szolgált³
- Oláh Miklós mellett szolgált a kancellárián (1550)⁴
- a Magyar Kamara számvevősegédje⁵ (1550–1551)
- a Magyar Kamara számvevője⁶ (1552–1555, 1557–1558)
- a Magyar Kamara pénztárnoka⁷ (1555–1562)
- a Magyar Kamara számadásmestere⁸ (Mossóczy Lászlóval együtt) (1559–1560)
- a Magyar Kamara tanácsosa⁹ (1555–1562/1571–)

Desewffy János, cserneki (1500 k.–1568. július 22.¹⁰)

- királyi kamarás¹¹ (*cubicularius*) (1525–1526)
- Pozsega vármegye örökös ispánja¹² (1524–1530-as évek)
- királyi főajtónálló¹³ (–1526?)
- udvarmester¹⁴ (1526. május 4.)
- 1530–1540-es évek fordulóján Várday Pál udvarában szolgált¹⁵
- 1543–1544-ben Hans Ungnad mellett (is) szolgált¹⁶
- 1544–1545-ben Leonard Freiherr von Vels magyarországi főhadparancsnok mellett szolgált¹⁷
- Várday Pál esztergomi érsek udvarmestere¹⁸ (1544 előtől–1549)
- I. Ferdinánd udvari familiárisa¹⁹ (1547–1549)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁰ (1548–1556/7)
- magyar királyi udvarmester²¹ (1554–1568)
- a Magyar Tanács tagja²² (1556–1566)

Szabó–Turákné dr. Póka Ágnes, fiatal kutató, BTK TTI, Kora újkori osztály.

- magyar királyi tanácsos²³ (1556k.–1568)
- a Magyar Kamara elnöke²⁴ (1557–1561)

Ernleutner, Bálint/Valentin (1528/29–1602. június 5.)²⁵

- az Alsó-Ausztriai Kamara alkalmazottja²⁶ (–1564)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁷ (1564–1594)
- a Magyar Kamara számadásmestere²⁸/számvevője (magister rationum) (1564–1584). Kenyeres István említi, hogy ő készítette el az 1549 és 1571 közötti időszak számadásait.²⁹ A fentiek tükrében logikusnak tűnik a feltételezés, hogy e két időpont között a Magyar Kamaránál működött, ennek azonban ellentmond Mikó adata, amely szerint csak 1564-ben helyezték át az Alsó-ausztriai Kamarától. Elképzelhető azonban, hogy ő csak összegezte a már korábban is meglévő számadásokat.
- császári tanácsos³⁰ (1568–)
- a Magyar Kamara (német) tanácsosa³¹ (1579–1602)

Feket[h]e Mihály (–1530k.)

- a Magyar Kamara tanácsosa³² (1528)

Francisci Tamás (?–1562?³³)

- Trencsén megyei dikátor³⁴ (1532?/1534–1536)
- a Magyar Kamara tanácsosa³⁵ (1536–1562)
- a nagyszombati harmincad exactora³⁶ (1537–1542)
- zsidóbíró³⁷ (–1539)
- harmincadigazgatósági ellenőr³⁸ (I. Ferdinánd 1545-ben átszervezte a harmincadrendszert, valamint új harmincadokat állíttatott fel (Trencsén, Végles, Rózsahegy, Stubnya, Ujhely, Nagyszombat, Szenc, Szokolca, Turdossin, Varbó, Pozsony), harmincadigazgatóvá (superintendent) Sibrik Gergelyt nevezi ki, akit mint „officiales et perceptores” Szerémi Sebestyén és Francisci Tamás segít, ellenőrök lesznek a pécsi Schreiber Farkassal és a szintén pécsi Georgius Volckkal³⁹ (1545?–1549)
- a harmincadok felügyelője⁴⁰ (1549–1550)
- a harmincadok pénztárnoka⁴¹
- az esztergomi érseki adminisztráció ellenőre⁴² (1550. május 16. [utasítás kelte]–1553)
- esztergomi érseki adminisztrátor⁴³ (1552 nyár – 1553 nyár)
- nagybányai kamarai prefektus⁴⁴ (1554–1555)
- nagybányai várnagy⁴⁵ (1555)
- nagybányai kamaraispán⁴⁶

Gerendi Miklós (1460/1490/1500k.?⁴⁷–/1541?⁴⁸)

- kancelláriai referens a nagykancellárián⁴⁹
- királyi titkár⁵⁰ (1523–1527)
- küllői őrkanonok (Piso Jakabbal együtt)⁵¹ (1523)
- telegdi főesperes⁵² (Kálnay Imrével egyszerre) (1523)
- ugcasai főesperes⁵³ (e minőségben bekerült az erdélyi káptalan testületébe) (1524)
- budai káptalan tagja/kegyura⁵⁴ (prépost) (1525–1526)
- királyi adószedő⁵⁵ (1525)
- a székesfehérvári káptalan őrkanonokja⁵⁶ (1525–1534)
- a helytartóság tanácsosa (1527/1528–)⁵⁷
- királyi kincstartó Erdélyben⁵⁸ (1527–1529)
- erdélyi/gyulafehérvári püspök⁵⁹ (1526–1542)
- a Magyar Kamara elnöke/kincstartója⁶⁰ (1528–1529, 1531–1534) (1528–1529 között nagyobb részt távol volt Budától!⁶¹)
- horvátországi helytartó⁶² (1535/1536–1536)

Hosszúóthy György (?–?)

- Nádasdy Tamás familiárisa⁶³ [é. n.] (Bilkey ennek a ténynek tulajdonítja hivatali előmenetelét⁶⁴)
- Csáni Balázs oldalán zalai alispán⁶⁵ (1520–1528)
- A Magyar Udvari Kancellária jegyzője⁶⁶ (1549–)
- Oláh Miklós esztergomi érsek titkára⁶⁷ (1553–1556)
- Oláh Miklós érseki udvarmestere⁶⁸ (1553–1556)
- a Magyar Kamara tanácsosa⁶⁹ (1557–1589)

Kharling, Johann, liber baro (?–?)

- császári tanácsos⁷⁰
- a Magyar Kamara tanácsosa⁷¹ (1565–1573)

[Kis]Serényi Ferenc (–1560?⁷²)

- Várday Pál királyi alkincstartó familiárisa⁷³ (1513)
- alkincstartó II. Lajos alatt⁷⁴ (1519, 1522–1523, 1524)
- a Magyar Kamara pénztárnoka/számadásmester/számvevő/„custos librorum camerae hungaricae”⁷⁵ (1528–1529, 1531–1549)
- a Magyar Kamara tanácsosa⁷⁶ (1531–1549)

- lévai prefektus és várnagy⁷⁷ (1531-)
- királyi adószedő⁷⁸ (1538, 1542)
- (Kis)Tapolcsányi Tamás
- Bars megye alispánja⁷⁹
- királyi táblai ülnök⁸⁰
- Bars megyei dikátor⁸¹ (1542)
- királyi/magyar tanácsos⁸² (1553)
- a Magyar Kamara tanácsosa⁸³ (1553-1556)

Nádasdy Tamás⁸⁴ (1498⁸⁵-1562⁸⁶)

- királyi titkár⁸⁷ (1524-)
- budai várnagy (Ferdinánd oldalán)⁸⁸ (1527-) (e minőségében ő irányította a többi tanácsost 1528-tól⁸⁹)
- a Magyar Kamara tanácsosa⁹⁰ (1528-1529, 1549-1559)
- egri kapitány⁹¹ (1529?-)
- alkincstartó⁹² (1529-)
- kincstartó (Szapolyai oldalán)⁹³ (1530?-)
- alkormányzó⁹⁴ (Gritti főkormányzó mellett) (1530)
- kormányzó⁹⁵ (1530/1531-)
- királyi tanácsos⁹⁶ (Szapolyai mellett) (1530-as évek eleje)
- királyi főudvarmester⁹⁷ (1532)
- királyi tanácsos⁹⁸ (Ferdinánd mellett) (1536-1542)
- tárnokmester⁹⁹ (Ferdinándé) (1536-1543)
- horvát-dalmát/szlavón bán Keglevich Péter oldalán¹⁰⁰ (1537-1542)
- Vas megye (fő)ispánja¹⁰¹ (1537-1562)
- a Helytartótanács tagja¹⁰² (1542)
- dunántúli főkapitány¹⁰³ (1542-1546, 1548-1552)
- országbíró¹⁰⁴ (1540/1542-1549)
- főtábornok/főhadvezér/főkapitány¹⁰⁵ (1543/1552-)
- országos főkapitány¹⁰⁶ (1550)
- nádor¹⁰⁷ (1554-1562)
- királyi helytartó¹⁰⁸ (1554-1562)

Oberstein, Paul von (1480 k.¹⁰⁹-1554¹¹⁰)

- Miksa tanácsának tagja¹¹¹ (1512-, 1516-1526)
- Miksa kancelláriájának tagja¹¹² (1512-1518)
- császári titkár¹¹³ (1516?-1526?)
- a bécsi egyetem kancellárja¹¹⁴ (1516?-1526?)

- bécsi Szent István-dómban prépost¹¹⁵ (1513–)
- Berggerechtigkeiteit [bányabíróság] tagja másokkal együtt az aranyra, ezüstre és más fémekre Villachtól Pontafeler Klause-ig¹¹⁶
- lovag (Erhebung zum Ritter)¹¹⁷
- bresciai segédpüspök¹¹⁸ (1515–1516)
- bécsi nagyprépost¹¹⁹ (1516–)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹²⁰ (1533–1536, 1550)

Pemf(f)linger István (?–1537¹²¹)

- I. Ferdinánd feleségének, Annának a szolgálatában állt¹²²
- Ferdinánd húga, Mária mellé elküldött Pozsonyba három német biztost, Rauber Kristóf laibachi püspököt, Dornberg Rézmánt és Pemflinger Istvánt, akik a királlyal és az alsó-ausztriai kormányval állandó összeköttetést tartottak fenn¹²³
- királyi asztalnok¹²⁴ (1527)
- marcheggi várnagy¹²⁵ (1527)
- budavári udvarbíró/provizor¹²⁶ (1527–1531)
- királyi tanácsos¹²⁷ (1527?–1535?)
- diósgyőri kapitány¹²⁸ (1528–1537)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹²⁹ (1528–1529)
- a Magyar Kamara szuperintendánsa/elnöke¹³⁰ (1531–1537)

Pereg(h)i Albert (15. sz. utolsó harmada¹³¹–1546¹³²/1548¹³³)

- Bátorfi István nádor familiárisa¹³⁴ (1519)
- királyi szállásmester¹³⁵ (1522)
- Maroson túli főesperes¹³⁶ (1522–)
- csanádi kanonok¹³⁷ (1522–)
- nádori titkár¹³⁸ (Bátorfi István nádorsága alatt) (1526–1527)
- fehérvári kanonok¹³⁹ (1527)
- pécsi kisprépost¹⁴⁰ (1526–1530)
- nagyprépost¹⁴¹ (1530–1546)
- királyi titkár¹⁴² (1531–1537)
- a Magyar Kamara titkára¹⁴³ (1531–1536)
- királyi jogügyigazgató¹⁴⁴ (1535)
- pécsi nagyprépost¹⁴⁵ (1532–1543)
- királyi tanácsos¹⁴⁶ (1536–1539)
- aranysarkantyús vitéz¹⁴⁷ (1538)
- fehérvári prépost¹⁴⁸ (1541–1543)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁴⁹ (1542)

- a Magyar Kamara prefektusa¹⁵⁰ (1537–1546)

Péterváradi Balázs (?–1560/1561¹⁵¹)

- budai udvar alszámvevője¹⁵² (1528)
- budai aludvarbíró¹⁵³
- a Magyar Kamara számvevője¹⁵⁴ (1532k.–1538)
- a Magyar Kamara pénztárosa¹⁵⁵ (1532–1549)
- a Magyar Kamara főpénztárosa¹⁵⁶ (1549)
- a Magyar Kamara számadásmestere¹⁵⁷ (1536)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁵⁸ (1542–1553)
- a Magyar Kamara elnöke¹⁵⁹ (1547–1549)
- prépost¹⁶⁰
- jászói prépost¹⁶¹ (1546–1549)
- szepesi prépost¹⁶² (1549–1552)
- a felső részek hadi adójának felügyelője¹⁶³
- királyi tanácsos¹⁶⁴ (1542–1558)
- országos adópénztáros/a hadiadó legfőbb beszédője¹⁶⁵ (1546–1547)
- váci püspök¹⁶⁶ (1553–1560/1561)
- számvevőmester¹⁶⁷ (1553)

Hídvégi Polyány Ferenc (?–?)

- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁶⁸ (1536)
- a Magyar Kamara alkalmazottja¹⁶⁹ (1542)
- Vas megyei alispán¹⁷⁰ (1546)

Prandorffer Tamás (?–1567¹⁷¹)

- trencsényi harmincados¹⁷² (1535)
- Katzianer idején a Trencsén körüli harmincadoknál működött öt évig¹⁷³
- Niklas Salm szlavóniai váraiban töltött be tisztséget¹⁷⁴
- 11 évig a pozsonyi vár provizora és kapitánya¹⁷⁵ (1546k.–1550)
- lévai várnagy/prefektus¹⁷⁶ (Majtényi Uriel oldalán) (1549/1550–1550)
- komáromi udvarbíró¹⁷⁷ (1552–1555)
- gömöri provizor¹⁷⁸ (1554)
- trencsényi udvarbíró¹⁷⁹ (1555–1557/1558)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁸⁰ (1559)
- pozsonyi harmincados¹⁸¹ (1559–1565)

- pozsonyi főharmincados¹⁸² (1557–1560)
- pozsonyi sóhivatal igazgatója¹⁸³ (1559–1566)

Puechler/Piechler/Pichler Farkas/Wolfgang (?–1549k.¹⁸⁴)

- az Udvari Kamara titkára¹⁸⁵
- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁸⁶ (1531)

Rajky István (?–1549 vagy korábban¹⁸⁷)

- Nádasdy Tamás familiárisa¹⁸⁸ (1529–1545)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁸⁹ (1536)
- kanizsai kapitány¹⁹⁰ (1542)
- alországbíró¹⁹¹ (1544)

Reichersdorffer György (1495/1497¹⁹²–1549 elején vagy korábban¹⁹³)

- szebeni közjegyző¹⁹⁴ (?) (1522–1525)
- királyi kincstartó¹⁹⁵ (1525/1526 előtt)
- Mária királyné familiárisa/titkára¹⁹⁶ (Serédy Gáspár és Oláh Miklós mellett) (1525–1527)
- I. Ferdinánd titkára¹⁹⁷ (1527–1541)
- a Magyar Kamara tanácsosa¹⁹⁸ (1528–)
- aulicus¹⁹⁹ (1527)
- I. Ferdinánd tanácsosa²⁰⁰ (1528–1541)
- erdélyi kincstartó
- a Magyar Kamara (német) tanácsosa²⁰¹ (1528–1529, 1537–1538)
- magyaróvári harmincados²⁰² (1531)
- a Magyar Kamara pénztárnoka²⁰³ (?) (1531–)
- királyi tanácsos (a Magyar Tanács tagja)²⁰⁴ (1549)

szarvaskendi Sibrik Gergely (?–1553²⁰⁵)

- harmincadigazgató a 11 északnyugati megye harmincadjainak élén²⁰⁶ (1545–1546)
- királyi tanácsos²⁰⁷ (1526–1545)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁰⁸ (1528–1529, 1531–1548?)
- alországbíró²⁰⁹ (1539–1543)
- a Várday Pál vezette kormánytanács tagja²¹⁰ (1543–)
- a Helytartótanács tagja²¹¹ (1549–)

szarvaskendi Sibrik Osvát/Oswald/Oszvald (?–?)

- az esztergomi érsekség jövedelmeinek adminisztrátora²¹² (Bakócz Tamás és utóda, Szatmári György szolgálatában Esztergomban) (1522–1525)
- kamarai tanácsos²¹³ (Szapolyai János oldalán) (1527)
- felsőlindvai provizor²¹⁴ (Thurzó Elek vára) (1527–1537)
- alországbíró²¹⁵ (Thurzó Elek országbíró mellett, Ferdinánd oldalán) (1527–)
- a Magyar Kamara tanácsosa²¹⁶ (1528–1529, 1531–1549)

Hans von Sinzendorf[f] (?–1584²¹⁷)

- az Alsó-Ausztriai Kamara alkalmazottja²¹⁸
- a Magyar Kamara tanácsosa²¹⁹ (1565–1568)
- murányi alkapitány²²⁰ (1574–1582)

Szerémi Sebestyén (?–1576. után²²¹)

- ákosházi Sárkány Ambus titkára²²² (1522)
- Thurzó Elek titkára²²³ (1537–1543)
- a királyi tanács/helytartó titkára²²⁴ (1543–1544)
- a magyarországi harmincadok felügyelője²²⁵ (1545–1549)
- a harmincadjévedelmek pénztárnoka²²⁶ (1546?–1549)
- a Magyar Kamara titkára²²⁷ (1547–1556)
- a Magyar Kamara tanácsosa²²⁸ (?) (1547–1556)

[tamásfalvi?] Thury Ferenc (?–1583 előtt²²⁹)

- a Magyar Kamara titkára²³⁰ (1528–)
- királyi titkár²³¹ (1528)
- Gömör vármegye esküdtje²³² (1581–)

Thurzó Ferenc (1510–1520 között²³³–1574. március 17.²³⁴)

- nyitrai püspök²³⁵ (1534/1543/1544–1550 [választott, 1550-ben a pápa megerősítette]–1557)
- Nyitra megye főispánja²³⁶ (1534/1543/1544–)
- királyi tanácsos²³⁷ (1546)
- rendi kincstárnok²³⁸ (1547–1548)
- a Magyar Kamara prefektusa²³⁹ (1548–1556)

- a helytartóság tagja²⁴⁰ (1548–1564)
- a Magyar Tanács tagja²⁴¹ (1564–1566)
- élelmezési főbiztos (Obrister Profandkomissar)²⁴² (1552)
- az Udvari Kamara tanácsosa²⁴³ (1556–1562 között, de nem végig)
- az Udvari Kamara elnöke²⁴⁴ (1556–1563)
- Árva megye ispánja²⁴⁵ (1557–1563)
- országos élelmezési főbiztos²⁴⁶ (1566–1567)
- magyar királyi (fő)udvarmester²⁴⁷ (1569–1574)

Török István (?–?)

- Újváros oppidum bírása²⁴⁸ (1516)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁴⁹ (1528–)

Turkovith Miklós (?–1542²⁵⁰)

- fehérvári harmincados²⁵¹ (Mohács előtt - 1530-as évek elején)
- kamaramester/pénztárnok/számadásmester²⁵² (1528)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁵³ (1528–1529?)
- budai főbíró²⁵⁴ (1534–1535, –1541–1542)

Újlaky János (?–1578²⁵⁵)

- bencés apátság komendátora²⁵⁶
- pozsonyi kanonok²⁵⁷
- a Magyar Tanács tagja²⁵⁸ (1559)
- választott tinnini püspök²⁵⁹ (1555–1560)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁶⁰ (?–1561)
- a Magyar Kamara elnöke²⁶¹ (1561–1569)
- váci püspök²⁶² (1560–1578)
- pilisi apát²⁶³ (1566)
- Zermegh János (1504²⁶⁴–1584²⁶⁵)
- íródeák János király kancelláriáján²⁶⁶
- Erdődy Simon zágrábi püspök (ekkor még Szapolyai-párti) számvevője²⁶⁷ (1527/1528–1529)
- Várallyai Szaniszló fehérvári prépost deákja²⁶⁸ (1530–1539?)
- Thurzó Elek titkára²⁶⁹ (1539–1543)
- a Thurzó család szolgálatában állt²⁷⁰ (1543–1546/1547?)
- a Magyar Kamara alkalmazottja²⁷¹ (1551–1553)

- a Magyar Kamara titkára²⁷² (1553–1560)
- a Magyar Kamara tanácsosa²⁷³ (1557/1558–1576)
- a Magyar Kamara számvevője²⁷⁴ (1558–1564)

Jegyzetek

- 1 A Pallas nagy lexikona. I–XVI. Szerk. Bokor József – Gerő Lajos. Bp., 1893–1897. XIII. 489.
- 2 Buzási ebből az esztendőből említi hagyatékát. Buzási János: *Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Bécs. Ungarische Akten. Allgemeine Akten.* [Tematikus repertórium.] Bp., 1977. (Levéltári leltárak 70) 72.
- 3 *Magyar Irodalmi Lexikon.* I–III. Főszerk. Benedek Marcell. Bp., 1963–1965. I. 61.
- 4 Uo.; Gecsényi Lajos: A döntést előkészítő hivatalnoki elit összetételéről. A Magyar Kamara vezetői és tanácsosai a 16. században. In: *Magyar évszázadok. Tanulmányok Kosáry Domokos 90. születésnapjára.* Szerk. Ormos Mária. Bp., 2003. 106.; A *paduai egyetem magyarországi tanulóinak anyakönyve és iratai (1264–1864).* Gyűjt., közread. Veress Endre. Bp., 1915. (Matricula et acta Hungarorum in universitatibus Italiae studentium 1; Fontes Rerum Hungaricarum 1) 36.; 1550: Pálffy Géza: *A Magyar Királyság és a Habsburg Monarchia a 16. században.* Bp., 2011. (História Könyvtár. Monográfiák) 212.
- 5 Pálffy: *A Magyar Királyság,* 212.
- 6 1552–1555: uo.; 1557: Schrödl József et al: *A pozsonyi ág. hitv. evang. egyházközösség története.* I–II. Pozsony, 1906. I. 56., 61.; 1558: *A Podmaniczky család oklevéltára.* I–V. Kiad. Lukinich Imre. Bp., 1937–1943. V. 116.; A Pallas, XIII. 489.; Révai Nagy Lexikona. *Az ismeretek enciklopédiája.* I–XXI. Bp., 1911–1935. XVI. 792.
- 7 1555–1562: Ember Győző: *Az újkori magyar közigazgatás története Mohácsiól a török kiűzéséig 1526–1686.* Bp., 1946. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai III. Hatóság- és hivataltörténet 1) 133.; Pálffy: *A Magyar Királyság,* 212.; Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL) Magyar kincstári levéltárak. Magyar kamarai levéltár. Magyar Kamara regisztrátúrája. Városi és kamarai iratok. Szalay-gyűjtemény (= E 554) Fol. Lat. 1725. fol. 224^r–225^v; 1560: Gecsényi Lajos: *A Magyar Kamara tanácsosainak összetételéről a XVI. században.* In: *A történelem és a jog határán. Tanulmányok Kállay István születésének 70. évfordulójára.* Szerk. Seifert Tibor. Bp., 2001. 61.; Gecsényi: *A döntést előkészítő* [2003], 106.
- 8 1559: A Pálczán Péter budai bíró hagyatékáról készült leltárt felvevő biztosok jelentése az uralkodónak. 1559. január 10. Österreichisches Staatsarchiv (= ÖStA) Finanz- und Hofkammerarchiv. Alte Hofkammer. Hoffinanz Ungarn (= FHKA AHK HU). RN. 7. Konv. 1559. január. fol. 79–81.; 1559–1560: Bártfai Szabó László: *Forgách Ferencz 1535–1577.* Bp., 1904. (Magyar Történeti Életrajzok) 55.
- 9 1554: Királyi válasz a Magyar Kamara felterjesztéseire. 1554. május 20. ÖStA FHKA AHK HU RN 4. Konv. 1554. március–június. fol. 41–46.; 1559: MNL OL A 57 Magyar kancelláriai levéltár. A Magyar Királyi Kancellária regisztrátúrája. 1770 előtti regisztrátúra. Libri regii (= A 57) III. 563–564.; 1561: Gecsényi: *A döntést előkészítő* [2003], 106. (Armpruster Kristóf kinevezési okirata. 1561. december 12. MNL OL E 554 Fol. Lat. 1725. fol. 225^v); 1562: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás,* 131.; 1571–: Gecsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak,* 61.; 1555–1562: MNL OL E 554 Fol. Lat. 1725. fol. 224^r–225^v; Pálffy: *A Magyar Királyság,* 212.
- 10 Mikó Árpád – Pálffy Géza: *A pozsonyi ferences templom késő reneszánsz és korai barokk síremlékei. Művészettörténeti Értesítő* 54 (2005) 324., Éble Gábor: *A cserneki és tarkeői Dessewffy család.* Bp., 1903. 74., 326. Vö. MNL OL A 57 V. 301.; Dessewffy Sándor: *A Dessewffy nemzetség közéleti szerepe a Habsburg korszakban.* Bp., 1941. 3.
- 11 Dessewffy Sándor: Újabb adatok a Dessewffy család történetéhez. *Levéltári Szemle* 26 (1976) 2–3. sz. 129.; 1525–1526: Mikó–Pálffy: *A pozsonyi ferences templom,* 324.; 1525. április 9.: Éble: *A cserneki és tarkeői,* 248.; Főgel József: *II. Lajos udvartartása 1516–1526.* Bp., 1917. 53.; Nyulásziné Straub Éva: *Öt évszázad címerei a Magyar Országos Levéltár címereslevelein.* Szekszárd, 1999. 252.; 1526. április 24.: MNL OL Diplomatikai Levéltár (= DL) 7469.; 1526. július 27.: MNL OL DL 38702.; 1526. szeptember 29.: Éble: *A cserneki és tarkeői,* 251. Nr. XII. Valószínűleg II. Lajos haláláig betöltötte a tisztséget.
- 12 Nagy Iván: *Magyarország családai. Címerekkel és nemzékrendi táblákkal.* I–XII. Pest, 1857–1868. III. 303.; 1524–1530-as évek: Mikó–Pálffy: *A pozsonyi ferences templom,* 324.; 1525: MNL OL DL 74773.; 1524. 1526. október 21.: MNL OL DL 74679.; 1525. április 9.: Uo. „comes comitatus de Posega” és újjabban Nyulásziné: *Öt évszázad címerei,* 252. 175. j.; 1526. július 27.: MNL OL DL 38702. 1527. január 26-án Esztergomban Szapolyai János megerősítette tisztségében, sőt – mint egykor már II. Lajos is (ezt az oklevelet azonban sajnos

- nem ismerjük) – örökös ispánná tette. Éble: *A cserneki és tarkeői*, 253–254. Nr. XIII., Dessewffy: *A Dessewffy nemzetség*, 39. 5. j. és Barta Gábor: *Konzolidációs kísérlet Magyarországon a mohácsi csatavesztés után* (Szapolyai János kormányzása 1526. november – 1527. augusztus). *Századok* 111 (1977) 669. 124. j.; 1527. május 31.: Dessewffy Ferdinánd királytól is kérte méltóságában való megerősítését, ami Mikó-Pálffy szerint biztosan meg is történt. Thallóczy Lajos et al: *Magyarország melléktartományainak oklevéltára*. I–IV. Bp., 1903–1915. (Codex diplomaticus partium regno Hungariae adnexarum 1–4) III. (Alsó-szlavóniai okmánytár. Dubicza, Orbász és Szana vármegyék. 1244–1710) 298–300. Nr. CLXXIII.; 1531. november 19.: Éble: *A cserneki és tarkeői*, 256.
- 13 Nagy: *Magyarország családai*, III. 303.
- 14 Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 78.; 1526: Dessewffy: *Újabb adatok*, 129–131.
- 15 Éble: *A cserneki és tarkeői*, 257–258. Nr. XVI.; Mikó-Pálffy: *A pozsonyi ferences templom*, 324.
- 16 Mikó-Pálffy: *A pozsonyi ferences templom*, 324.
- 17 Uo. 325.
- 18 Uo. 324.
- 19 Uo. 325.
- 20 1548: Oborni Teréz: *Erdély pénzügyei I. Ferdinánd uralma alatt*. Bp., 2002. (Fons könyvek 1) 92.; 1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; R[ugonfalvi] Kiss István: *A magyar helytartótanács I. Ferdinánd korában 1549–1551. évi leveles könyve*. Bp., 1908. 380.; Éble: *A cserneki és tarkeői*, 58.; Gecsenyi: *A döntést előkészítő [2003]*, 105.; 1549–: Gecsenyi Lajos: *A döntést előkészítő hivatalnokai elit összetételéről*. A Magyar Kamara vezetői és magyar tanácsosai a 16. században. In: uő: *Gazdaság, társadalom, igazgatás. Tanulmányok a kora újkor történetéből*. Győr, 2008. 480.; 1549–1556: *XVI. századi uradalmi utasítások. Utasítások a kamarai uradalmak prefektusai, udvarbírái és ellenőrei részére*. I–II. Szerk., bev. tan. írta Kenyeres István. Bp., 2002. (Fons könyvek 2) II. 839.; 1549–1557: Mikó-Pálffy: *A pozsonyi ferences templom*, 325. Fizesése 400 forint volt. Lásd Kárrfy Ödön: *Az állami tisztviselők és a kamarai alkalmazottak fizetése 1549-ben*. *Magyar Történelmi Tár* 4/8 (1907) 479., 1549–: Gecsenyi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 58.; 1558: Kenyeres István: *Egy nagybirtok igazgatása és gazdálkodása a 16. században: a trencsényi várbirtok 1543 és 1564 között*. *Levéltári Közlemények* 68 (1997) 140. Mivel Dessewffy ekkor már elnök is volt, feltehetőleg ezen minőségében viselte tovább tanácsosi címét. Bessenyei József: *Menekültek... A kereskedelem helyzete Magyarországon 1526 után*, Bornemisza Tamás és a budai menekültek működésének tükrében. Miskolc–Bp., 2007. 71.
- 21 1554–: Gecsenyi: *A döntést előkészítő [2008]*, 480.; 1556: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 80.; 1566: uo. 78.; Mikó-Pálffy: *A pozsonyi ferences templom*, 325.; Éble: *A cserneki és tarkeői*, 58.; Fallenbüchl Zoltán: *Magyarország főméltóságai 1526–1848*. Bp., 1988. 85. E minőségben jelen volt I. Miksa koronázásán 1563. augusztus 31-én, ő vitte a pálcát és az ebédnél a főajtónál jobb oldalára állt. Križko Pál: *Az 1563. évi koronázási ünnepély*. *Századok* 11 (1877) 43., Pálffy Géza: *Koronázási lakomák a 15–17. századi Magyarországon*. Az önálló magyar királyi udvar asztali ceremóniarendjének kora újkori továbbéléséről és a politikai elit hatalmi reprezentációjáról. *Századok* 138 (2004) 1024., Bessenyei: *Menekültek*, 71.
- 22 1556: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 80.; 1566: uo. 78.
- 23 1556: uo. 80.; 1558: Éble: *A cserneki és tarkeői*, 260.; 1556 k.–1568: Mikó-Pálffy: *A pozsonyi ferences templom*, 325.; Gecsenyi: *A döntést előkészítő [2003]*, 105.
- 24 1557: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 839.; 1558: *A Podmaniczky család*, V. 70., 112.; 1559: Gárdonyi Albert: *Buda középkori levéltáráról*. *Levéltári Közlemények* 12 (1934) 167.; *A Podmaniczky család*, V. 172–174.; 1561: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 839.; 1557–1561: Mikó-Pálffy: *A pozsonyi ferences templom*, 326.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 109.; Gecsenyi: *A döntést előkészítő [2008]*, 480.
- 25 Mikó Árpád – Pálffy Géza: *A pozsonyi Szent Márton-templom késő reneszánsz és kora barokk síremlékei (16–17. század)*. *Művészettörténeti Értesítő* 51 (2002) 145.
- 26 1561–1564: Mikó-Pálffy: *A pozsonyi Szent Márton-templom*, 110., 145.; Mikó Árpád: *Gótika és barokk között*. A reneszánsz művészet problémái a kora újkori Magyarországon. In: *Mátyás király öröksége. Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16–17. század)*. Szerk. Mikó Árpád – Verő Mária. Bp., 2008. (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2008/3) 31.
- 27 1564: MNL OL E 554 Fol. Lat. 932. fol. 34^v.; 1565: Acsády Ignác: *A pozsonyi és a szepesi kamarák 1565–1604*. Bp., 1894. 79.; 1574: MNL OL E 554 Fol. Lat. 92. fol. 34^v.; Mikó: *Gótika és barokk*, 31. Ember Gyözőnél az 1576-os és 1594-es esztendőben szerepel a kamarai tanácsosok sorában. Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 132. Utalás egy 1564 előtti időpontra: eszerint Zermegh számvevő már 1561-ben le akart mondani tisztéről, és szeptemberben azt a meghagyást kapta, hogy az új számvevő megérkezéséig viselje tisztét – eszerint már ki is nevezték utódát, Ernleutnert. Sörös Pongrác: *Zermegh János és munkája*. (I. közlemény.) *Századok* 41

- (1907) 113.; 1564–1573: MNL OL E 554 Fol. Lat. 1725. fol. 224^r–225^v.; 1576–1599: Fallenbüchl Zoltán: A Magyar Kamara tisztviselői a XVII. században. *Levéltári Közlemények* 39 (1968) 245.
- 28 1564–1567: MNL OL E 554 Fol. Lat. 1725. fol. 214^r–v.;; 1565: Mikó: Gótika és barokk, 31.; Kenyeres István: A szombathelyi püspöki uradalom bevételei és kiadása 1571–1572. In: *Határon innen, határon túl. Tanulmányok Tilcsik György 60. születésnapjára*. Szerk. Bariska István – Mayer László. Szombathely, 2012. 236. („Extractus generalis proventuum episcopatus Jauriensis 1571 anni.” ÖStA FHKA RN 24. 1572. Konv. Aug. fol. 64^r–73^v.); Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 133. Mossóczy László főadószedő nyugtatványa, hogy Baranya és Tolna vármegye 1564. évi királyi adóját Perneszi Pál rovó a Zrínyi Miklósnak zsold fejében fizetett ezerötvenegy forintról szóló nyugtatvány szerint beszolgáltatta. Rajta Ernleutner Bálint aláírása, amely alatt magát „magister rationum”-ként említi. In: *Zrínyi Miklós a szigetvári hős életére vonatkozó levelek és okiratok*. I–II. Szerk. Barabás Samu. Bp., 1898–1899. (Monumenta Hungariae Historica I. Diplomataria 29–30) II. (Levelek, oklevelek, pótlék) 478.; –1571: Kenyeres: A Királyi Magyarország bevételei, 77.; 1584: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 133.; Gecsényi Lajos: Egy kamarai tisztviselő a XVI. században: Nagyváthy Ferenc. *Turul* 72 (1999) 3–4. sz. 77. Véleményem szerint tévesen említi segédszámvevőként Fallenbüchl Zoltán. Vö. Fallenbüchl Zoltán: A Szepesi Kamara tisztviselői a XVII–XVIII. században. *Levéltári Közlemények* 38 (1967) 195.; 1564–1574: MNL OL E 554 Fol. Lat. 932. fol. 34^r–v.
- 29 Kenyeres: A Királyi Magyarország bevételei, 77.; Mikó-Pálffy: A pozsonyi Szent Márton-templom, 145.; 1584: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 133.
- 30 1568–: Mikó-Pálffy: A pozsonyi Szent Márton-templom, 145.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 109.
- 31 Uo.; Mikó-Pálffy: A pozsonyi Szent Márton-templom, 145.
- 32 1528: Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56. Gecsényi arra hivatkozva tartja őt a Magyar Kamara tanácsosának, hogy Nádasdy egy iratban kollégájaként említi. (ÖStA HHStA UA fasc. 9. Konv. B fol. 167–169.)
- 33 1560-ban már halottként említi Takáts Sándor, és utal rá, hogy a kamara feladatai között szerepelt Francisci Tamás iratainak beszerzése. Takáts Sándor: A harmincadosok elleni vizsgálat 1560-ban. *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle* 6 (1899) 256.; Desewffy János levele Francisci Tamás özvegyének életjáradékáról és Strauz Jeromos kamarai állásra való kinevezésére vonatkozó javaslatáról. 1560. november 5. MNL OL E 41 Litterae ad cameram exaratae (= E 41) 1560. Nr. 35.; 1562: MNL OL E 554 Fol. Lat. 911. 52. (Utalással az özvegyére.)
- 34 1534: A Podmaniczky család, II. 487–488.; 1535: uo. 513.; 1536: uo. 530–531., 534.; Kenyeres István: A trencséni vár a XVI. században. *Fons* 2 (1995) 12. Szedleci Kosztká Miklós tanúsítja, hogy Francisci Tamás Trencsén megyei dikator várainak tartozékaiból beszedett adóból 100 forintot a sulnowi vár fenntartására átadott neki. (1535. január 8. MNL OL E 554 Jankovich-gyűjtemény. Nr. 13.) Elképzelhető, hogy már 1532-től dikator: ránk maradt a Magyar Kamara véleménye Francisci 1559-ben benyújtott kérvényére, amelyben 27 év szolgálatról esik szó. 1559. november 30. ÖStA FHKA AHK HU. RN. 8. Konv. 1559. november–december. fol. 16–20.; Pl. 1536. február 8. MNL OL E 41 1536. Nr. 15.
- 35 1536–1549, 1553–1558: XVI. századi uradalmi utasítások, II. 843.; 1536: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; 1554: MNL OL E 554 Fol. Lat. 931. 31–32.; 1550–: Gecsényi Lajos: A rejtélyes Thurzó. Thurzó Ferenc, a Magyar és az Udvari Kamara elnöke (1549–1563). *Levéltári Közlemények* 81 (2010) 15.; 1558: A Podmaniczky család, V. 111.; 1562: MNL OL E 554 Fol. Lat. 911. 52.
- 36 1537. június 21-én kelt utasítása. Ember Győző: Külkereskedelmünk történetéhez a XVI. században. A *Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történelmi Tudományok Osztályának Közleményei* 8 (1956–1958) 315., 321–322.; Uő: *Az újkori magyar közigazgatás*, 209.; Uő: *Magyarország nyugati külkereskedelme a XVI. század közepén*. Bp., 1988. 22., 27.; 1542: MNL OL E 554 Fol. Lat. 920. fol. 26^r.; Ember Győző: A magyar királyi pozsonyi kamara zárszámadása 1542-ben. *Levéltári Közlemények* 61 (1990) 75. 1542-ből fennmaradt naplója, tehát feltehetőleg ekkor is harmincados volt. Lásd Ember: Külkereskedelmünk történetéhez, 323.; Uő: *Magyarország XVI. századi külkereskedelmének történetéhez. Századok* 95 (1961) 3.; Uő: *Magyarország nyugati külkereskedelme*, 28., 39. 1537-ben Sempce kivált a nagyszombati harmincadcsoporthból, így Francisci a nagyszombati főharmincadot, valamint Sassin, Szokolca és Szenice harmincadokat vezette. Négy lovast fogadott, a fiókharmincadokat pedig servitorai vezették. Mind a négyen háromhavonta megjelentek Pozsonyban a kamara előtt, és bemutatták a naplókat. Talán erre a tisztségére gondolva említette Gecsényi harmincadosként. Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 481.
- 37 A középkorban (IV. Béla/Nagy Lajos óta) zsidóbrákat nevezett ki a király a szabad királyi városok legelőkelőbb, keresztény polgárai közül, akik a zsidók kisebb ügyeiben ítélkeztek, ha ők maguk kérték. A *Pallas*, XVI. 1198. [Zsidóbíró címszó]; MNL OL E 156 Urbáriumok és összeírások. Fasc. 75. Nr. 30. 1539. február 23. Describuntur res et bona Iudeorum puericidorum Tirnaviensium pro sacratissima regiae maiestate per

- me Thomam Francisci tricesimatoreum suae maiestatis praesentibus tribus consulibus juratis in Tirnavium fidele confiscata.
- 38 1545: Kenyeres István leírja, hogy az elvileg kincstári kézen lévő stubnyai és rózahegyi harmincadokból a jövedelmet lefoglaló Podmaniczkyak és Dubovszky János, Árva vár prefektusa egyszerűen kidobták az odaérkező Francisci Tamás harmincadpénztárost. Valószínűnek tartom, hogy ekkor már nem pénztáros volt, hanem főellenőr, hiszen a stubnyai és a rózahegyi harmincad ügyében nem intézkedhetett volna másként (a nagyszombati harmincadcsoporton kívül esett). (ÖStA HKA HFU RN 2. Konv. 1545. Francisci Tamás harmincad-pénztárnok számadása. [1545. március 1.–1545. május 30.] fol. 43–54*; Kenyeres István: I. Ferdinánd magyarországi pénzügyigazgatási reformjai és bevételei. *Történelmi Szemle* 45 (2003) 75.; XVI. századi uradalmi utasítások, II. 843.
- 39 Prága, 1545. február 1. ÖStA HKA AHK Ungarische Gedenkbücher Bd. 384. 164*–167*, fogalmazványa: ÖStA HKA AHK HU RN 2 Konv. 1545 fol. 1., 13–19.
- 40 1549: *A Podmaniczky család*, IV. 215., 224.; 1550: *A Podmaniczky család*, II. 224.; Blazovich László – Érszegi Géza – Turbuly Éva: *Levéltárak – kincstárak. Források Magyarország levéltáraiból 1000–1686*. Bp.–Szeged, 1998. 435.; A Magyar Kamara instrukciója Francisci Tamás, a harmincadok főfelügyelője számára. Pozsony, 1549. április 8. ÖStA FHKA AHK HU RN 2. Konv. 1549 fol. 80–83.; 1549–1550: XVI. századi uradalmi utasítások, II. 843. A fentiek fényében valószínűleg téves Takáts Sándor adata: Franciscit 1560-ban még a harmincadok főfelügyelőjeként említi. Takáts: A harmincadosok elleni, 248.; 1549–1550: Csiffáry Gergely: Bornemissza Gergely deák életrajza. In: *Agria*. XLV. Az Egri Múzeum Évkönyve. Szerk. Veres Gábor. Eger, 2009. (Annales Musei Agriensis) 59.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 481.
- 41 Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 481.
- 42 1550. május 16.–1553: XVI. századi uradalmi utasítások, I. 206–208., 843.
- 43 1552 nyár–1553 nyár: Uo. 205., 208., 213., 235., 240.
- 44 1554. április 1.: Horváth Tibor Antal: Adatok a XVI. századi magyar pénztörténehez. *Numizmatikai Közöny* 50–51 (1951–1952) 63. Ember Győző említi, hogy amikor 1554 közepén a kamara kiküldte a Feygel testvéreket, Jánost és Pétert, már Francisci Tamás igazgatta a Kamarát. Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 503.; (1554?–)1555: Wernher január 14-én továbbította a Magyar Kamarának Francisci levelét, így valószínűsíthetjük, hogy már az előző évben is viselte ezt a tisztséget. Wernher György levele a Magyar Kamarának. Eperjes, 1555. január 14. Oborni: *Erdély pénzügyei*, 292.
- 45 Királyi leirat a Magyar Kamarához Francisci Tamás udvarbíróvá történő kinevezéséről Nagybányára. 1555. december 1. ÖStA FHKA AHK RN 5. Konv. 1555. december. fol. 1.
- 46 Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 481.
- 47 Iskoláztatása alapján számolt adatok; valószínűleg a későbbi a helyes. Horn Ildikó az 1490-es évekre datálta születését. Horn Ildikó: Gerendiek a kora újkorban. In: *Tanulmányok Erdély újkori történelméről. Magyarai András Emlékkönyv*. Szerk. Pál Judit – Rüs Fogarasi Enikő. Cluj-Napoca [Kolozsvár], 2002. 118.
- 48 1528: Tüskés Anna: *Magyarországi diákok a bécsi egyetemen 1365–1526*. Bp., 2008. 244. Nr. 2877. Ez az adat téves, hiszen számos későbbi forrásban is szerepel. Vö. 1541: Bessenyei: *Menekültek*, 81.
- 49 Bónis György: *A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon*. Bp., 1971. 324.
- 50 1523: Horn: Gerendiek, 118–119.; C. Tóth Norbert: *Politikatörténeti források Bátori István első helytartóságához (1522–1523)*. Bp., 2010. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 50) 178. Nr. 163., 181. Nr. 166. Gerendi tájékoztatta a Száva-szentdemeter-Nagyolaszi melletti csatáról Szidlowiczki Kristóf lengyel kancellárt. Kubinyi András: A Száva-szentdemeter-Nagyolaszi győzelem 1523-ban. Adatok Mohács előzményéhez. *Hadtörténelmi Közlemények* 25 (1978) 220.; MNL OL DL 82627; 1524: Kubinyi András: A Jagelló-kori értelmiség. In: *Az értelmiség Magyarországon a 16–17. században*. Szerk. Zombori István. Szeged, 1988. 20. Lásd még Gerendi Miklós levele Várdai Pál gyulafehérvári püspökhöz. MNL OL DL 82634; *Sopron szabad királyi város története*. I/1–7–II/1–6. Közli Házi Jenő. Sopron, 1921–1943. I/7. (Oklevelek, levelek és iratok 1521-től 1531-ig) 84. Nr. 60.; 1525: Sörös Pongrácz: A székesfehérvári örkanonokság története 1543-ig. *Századok* 50 (1916) 578. (Április 23-án egy oklevelet már fehérvári örkanonokként és királyi titkárként tett előterjesztésére állítottak ki.); Köblös József: *A budai, fehérvári, győri és pozsonyi káptalan archontológiája 1458–1526*. Bp., 1987. (Forrástudományi Segédletek 3) 32., 78.; MNL OL DL 247761; 1527: Benedek Gyula: *Kunszentmárton város oklevelei és fontosabb iratai 1333–1737*. Szolnok, 2002. (Documentatio Historica 7) 64.; Köblös: *A budai, fehérvári, 78.*; Gyárfás István: *A jász-kúnok története*. I–IV. Kecskemét–Szolnok–Bp., 1870–1885. III. 388.; 1523–1526: Kasza Péter – Pálffy Géza: *Brodarics-emlékkönyv. Egy különleges pártváltás a mohácsi csata után*. Bp., 2011. 26.; Benedek Gyula: Iratok és oklevelek Külső-Szolnok vármegye XVI. századi történetéhez. In: *Zounek. A Jász-Kun-Szolnok Megyei Levéltár Évkönyve*. 8. Szerk. Botka János. Szolnok, 1993. 247.; Vekov Károly: Az erdély-

lyi reneszánsz és a mátyási modell. *Korunk* 3/9 (1998) 5. sz. 19.; Sörös: A székesfehérvári érkanonokság, 578. (Ferdinánd november 5-i koronázásakor még érkanonok volt, de már megígérték neki az erdélyi püspökséget.); 1523–1525: Szilágyi Loránd: A magyar királyi kancellária szerepe az államkormányzatban 1458–1526. *Turul* 48 (1930) 52.

⁵¹ MNL OL DL 82627.

⁵² Forgách Ferenc királyi kamarás levele Várday Ferenc erdélyi püspökhöz. 1523. szeptember 10.: a pápa János főesperes halálával megüresedett telegdi főesperességet, Kálnay Imre kérésére, neki adományozta. A király közben ezt a stallumot Gerendi Miklósnak adta. Kéri, hogy a pápai adományhoz járuljon hozzá a püspök is. MNL OL DL 82613. Lásd még A váci püspök (?) Warda-i Ferenc erdélyi püspöknek. 1523. szeptember 11.: a király adományából Gerendi Miklós királyi titkár nyerte el a János főesperes halálával megüresedett telegdi főesperességet. A pápa azt másnak adományozta. A váci püspök reméli, a római adomány nem befolyásolja Gerendi jogainak érvényességét. Kéri, hogy Várday támogassa Gerendit. Kérése teljesítése esetén sokkal nagyobb dolgokra is kész. MNL OL DL 82615. Minden bizonnyal így történt, hiszen nem találtam további adatot Gerendi telegdi főesperességére vonatkozóan. MNL OL DL 82616. Szatmári György esztergomi érsek Warda-i Ferenc erdélyi püspöknek. 1523. szeptember 15.: János mester főesperes Rómában meghalt. A pápa Kálnay Imrének szándékozik a főesperességet adni, a király Gerendi Miklósnak, titkárának. A pápai döntés bizonytalan. Jobb, ha a püspök Gerendi kinevezéséhez adja consensusát. Különbözik a pápa olaszt, vagy más idegent nevez ki. II. Lajos Warda-i Ferenc erdélyi püspöknek, 1523. december 23.: Udalricus érkanonoknak elhalálózásával megüresedett helyre Gerendi Miklóst, titkárát ajánlja, kinek eddig nem volt beneficiuma. Eredeti. Papír. Papírfelzetes zárópecsét. MNL OL DL 82626; Lakatos Bálint: Kállai Imre főesperes és királyi titkár kinevezése (1523–1525). *Századok* 144 (2010) 422.

⁵³ 1524. augusztus 12-én e minőségben (valamint királyi titkárként) járt Szebenben a lutheránus vallás terjeszkedésének megakadályozására. Sörös: A székesfehérvári érkanonokság, 578.; Lakatos: Kállai Imre kinevezése, 422.; Vekov: Az erdélyi reneszánsz, 19; Bónis: *A jogtudó értelmiség*, 324.; Tüskés: *Magyarországi diákok*, 244. Nr. 4877.

⁵⁴ 1525: Köblös József: A Jagelló-kori egyházi középélet egyetemjárása. In: *Az értelmiség Magyarországon*, 34.; Köblös: *A budai, fehérvári*, 32., 219.; MNL OL DL 246175, 247761 stb.; 1525–1526: Kasza-Pálffy: *Brodarics- emlékkönyv*, 26.; Lakatos: Kállai Imre kinevezése, 422., Bónis: *A jogtudó értelmiség*, 324.; Tüskés: *Magyarországi diákok*, 244. Nr. 4877.

⁵⁵ 1525: Köblös: *A budai, fehérvári*, 32.

⁵⁶ 1525–1527: uő: A Jagelló-kori egyházi középélet, 37.; Uő: *A budai, fehérvári*, 78., 222.; Tüskés: *Magyarországi diákok*, 244. Nr. 4877.; 1525 (első említése egy oklevélben 1525. április 23-án): Sörös: A székesfehérvári érkanonokság, 578.; 1527: Benedek: *Iratok és oklevelek*, 247.; MNL OL A 57 I. 30.; 1526: Mária királyné levele Ferdinánd főherceghez, amely szerint magyar ügyben Gerendi Miklós fehérvári érkanonokot küldi hozzá. Pozsony, 1526. október 25. *Kiad. Die Korrespondenz Ferdinands I. Bd. 1. Familienkorrespondenz bis 1526*. Bearb. Wilhelm Bauer. Wien, 1912. 482. (eredeti: Östa HHStA UA AA Fasc. 2. Konv. C 30.); Károly János: *Fejér vármegye története*. II. Székesfehérvár, 1898. 142.; Ortway Tivadar: *Mária, II. Lajos magyar király neje 1505–1558*. Bp., 1914. (Magyar Történeti Életrajzok) 210.; Lakatos: Kállai Imre kinevezése, 422.; Benedek: *Kunszentmárton város*, 64.; –1534: Bónis: *A jogtudó értelmiség*, 32., 324–325.; Fallenbüchli: *Magyarország főméltóságai*, 109.

⁵⁷ 1527: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 92.; 1528–: R. Kiss: *A magyar helytartótanács*, XIX.

⁵⁸ 1527: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 92.; 1529: Jakó Zsigmond: *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei*. I–II. Bp., 1990. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 17) II. (1485–1556) 502. Nr. 4251.; 1531: uo. 531. Nr. 4357.; Tagányi Károly – Réthy László – Kádár József: *Szolnok-Doboka megye monographiája*. I–VII. Décs, 1900–1901. II. 108.; Kemény József: *Hazai tudósaink a XV. és a XVI. században*. *Új Magyar Múzeum* 7 (1857) 342–344. Egy verséből derül ki, hogy Gerendi előbb kincstartó volt, és csak azután erdélyi püspök. Laczlavik György: Várday Pál esztergomi érsek, királyi helytartó pályafutásának kezdete. *Levéltári Közlemények* 75 (2004) 33.

⁵⁹ 1527–1540: Kasza-Pálffy: *Brodarics- emlékkönyv*, 26.; 1526: *Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Bécs. A birodalmi levéltárak magyar vonatkozású iratai*. I–II. *Kiad. Buzási János*. Bp., 1979. (Levéltári leltárak 76) II. (Mainzi főkanclári levéltár) 118.; 1526–1527: Uo. I/2. (A Birodalmi Udvari Tanács és a Birodalmi Udvari Kancellária levéltára) 317.; 1527: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 92. Kasza Péter szerint csak 1527-től erdélyi püspök. Lásd *Stephanus Brodericus – Epistulae*. Szerk. Kasza Péter. Bp., 2012. (Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum. Series Nova 14) 480. 20. j.; 1528: Tüskés: *Magyarországi diákok*, 244. Nr. 4877.; Besenyei József: *Ferdinánd király és a magyarországi arisztokrácia, különös tekintettel Ferdinánd pártjának kialakulására (1526–1540)*. *Történelmi Szemle* 45 (2003) 99.; *Sopron szabad királyi*, I/7. 267., 276., 326.; Nagy

- István – F. Kiss Erzsébet: *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek*. Bp., 1995. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai. I. Levéltári Leltárak 9) 5.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 119.; Jakó: *A kolozsmonostori konvent*, II. 495. Nr. 4223. (MNL OL DL 36402); 1529: uo. 502. Nr. 4251.; 1531: *Sopron szabad királyi, 1/7*. 376.; Jakó: *A kolozsmonostori konvent*, II. 531. Nr. 4357.; 1534: Jakó Zsigmond – Valentiny Antal: *A torockószentgyörgyi Thorotzkay család levéltára*. Kolozsvár, 1944. (Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára 1) 27. no. 62.; 1538: Bedy Vince: *A győri székeskáptalan története*. Győr, 1938. (Győr egyházmegye múltjából 3) 294.; 1540: Iványi Béla: Buda és Pest sorsdöntő évei 1526–1541: főleg levéltári források alapján. In: *Tanulmányok Budapest Múltjából*. IX. Szerk. Némethy Károly – Budó Jusztin. Bp., 1941. (Budapest Székesfőváros Várostörténeti Monográfiái 13) 52.; 1542: Ember: *A magyar királyi pozsonyi kamara*, 76., 79. 1538-ban volt erdélyi püspökként aposztrofálja a kolozsmonostori konvent egy oklevele. Lásd Jakó: *A kolozsmonostori konvent*, II. 612. Nr. 4665., Bónis: *A jogtudó értelmiség*, 324., Fallenbüchl: *Magyarország föméltségai*, 74.
- 60 1527: Habermann Gusztáv: *A szegei főszóhivatal személyzete 1790–1848*. In: *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. XIV. Szerk. Blazovich János. Szeged, 1989. 116.; 1527–1529: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; 1527–1530: Fallenbüchl: *Magyarország föméltségai*, 109.; 1528: Pálffy Géza: *A bécsi udvar és a magyar rendek a 16. században*. *Történelmi Szemle* 115 (1999) 346.; Wellmann Imre: *Rendi állás és hivatali rang a XVIII. század eleji kormányhatóságokban*. In: *18. századi agrártörténelem. Válogatás Wellmann Imre agrár- és társadalomtörténeti tanulmányaiból*. Szerk. Veres László. Miskolc, 1999. (Officina Musei 9) 430.; Vécsey Tamás: János és az 1569:LVIII. T.-cikk. In: *Értekezések a Történeti Tudományok köréből*. XXII. Szerk. Pauer Imre. Bp., 1911. 677.; 1527–1529: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; 1528–: uo. 119.; Gecsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 56.; 1528–: Uő: *A döntést előkészítő [2008]*, 477.; 1531–: Uő: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 57. (Ekkor még többször használta kincstartói címét.); 1527–1530: Fallenbüchl: *Magyarország föméltségai*, 109.; 1534: Iratok Bánffy László hadikiadásainak, illetve Bolondóc megerősítésével kapcsolatos költségeinek megtérítésével kapcsolatban. Köztük Ferdinánd utasítása Gerendi kincstartóhoz. Bécs, 1534. november 11. ÖStA HU RN 4. Konv. 1553. január. fol. 17.
- 61 Gecsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 56.
- 62 1535–1536: Fallenbüchl: *Magyarország föméltségai*, 74.; 1536–: *Magyar országgyűlési emlékek történeti bevezetésekkel*. I–II. Szerk. Fraknói Vilmos et al. Bp., 1874–1917. (Monumenta Hungariae Historica 3) I. (1526–1536) 617.
- 63 Dominkovits Péter – Pálffy Géza: *Küzdelem az országos és a regionális hatalomért. A Nádasdy család, a magyar arisztokrácia és a Nyugat-Dunántúl nemesi társadalma a 16–17. században*. I–II. *Századok* 144 (2010) II. 1099.
- 64 Bilkei Irén: *Megyei köznemesi társadalom a Mohács utáni évtizedekben. Zala megye negyedszázada a Habsburg-uralom kezdetén (1526–1550)*. *Századok* 145 (2011) 1166.
- 65 1520: uo. 1160.; 1528: uo. 1161.
- 66 1549: uo. 1166.; Gecsényi: *A döntést előkészítő [2003]*, 107. (Zala Megyei Levéltár XII.1. A zalavári és kapor-naki konventek hiteleshelyi levéltára 42. fasc. 2159. sz.); Uő: *A döntést előkészítő [2008]*, 483.
- 67 1553–1556: Bilkei: *Megyei köznemesi társadalom*, 1166.; Gecsényi szerint Irnoka. Gecsényi: *A döntést előkészítő [2003]*, 107., Uő: *A döntést előkészítő [2008]*, 482.
- 68 1553–1556: uő: *A döntést előkészítő [2008]*, 483. 1554. december 17-én Pozsonyban jelen volt az esztergomi egyházat illető értékek leltározásánál mint érseki udvarmester. Gecsényi: *A döntést előkészítő [2003]*, 107.; 1556: uo. Lásd még *A magyar könyvkultúra múltjából. Iványi Béla cikkei és anyagyűjtése*. S. a. r., összeáll. Herner János – Monok István. Szeged, 1983. 43. 77. sz. (Zala Megyei Levéltár XII.1. A zalavári és a kapor-naki konventek hiteleshelyi levéltára. 42. fasc. 1542. sz.); Gecsényi: *A döntést előkészítő [2003]*, 107.; Uő: *A döntést előkészítő [2008]*, 482.
- 69 1557, 1560: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; 1557–1587: *XVI. századi uradalmi utasítások*, 266. 1589. október 18-án hitelesítette az uralkodó végrendeletét. MNL OL A 57 VIII. 93–97.; 1557–1589: Bilkei: *Megyei köznemesi társadalom*, 1166.; 1557–1567: MNL OL E 554 Fol. Lat. 932. fol. 30^{r-v}.; 1557–1568: MNL OL E 554 1725. fol. 211^r–212^r.; 1557–1589: Gecsényi: *A döntést előkészítő [2003]*, 107.
- 70 Uő: *A döntést előkészítő [2008]*, 483.
- 71 1565–1573: MNL OL E 554 1725. fol. 206^v.; 1565: Acsády: *A pozsonyi*, 79.; Gecsényi: *A döntést előkészítő [2008]*, 83.; 1565–1575: MNL OL E 554 Fol. Lat. 932. fol. 27^r.
- 72 1560-ban már magszakadás miatt eladományozta az uralkodó Kisserényi egy puszta telkét. MNL OL A 57 III. 632.
- 73 E minőségében adott ki oklevelet 1513-ban. Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek [2004]*, 32.

- ⁷⁴ Legújabbán: 1519, 1522, 1524: C. Tóth Norbert et al: *Magyarország világi archontológiája 1458–1526*. I–II. Bp., 2017. (Magyar Történelmi Emlékek. Adattárak) I. (Főpapok és bárók) [2. kiad.] 133–134.; Kubinyi András: A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig. *Levéltári Közlemények* 28 (1958) 44.; 1518: Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. I–XI. Bp., 1911–1932. IX. 329.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 157.; 1519: Laczlavik: Várday Pál esztergomi érsek [2004], 33.; 1522: Pataki Vidor: A budai vár középkori helyrajza. In: *Budapest Régiségei*. XV. Szerk. Pogány Ö. Gábor. Bp., 1950. 288.; 1524: MNL OL DL 32187. 1524. május 18-án ebbeli minőségében adott ki oklevelet. 1523–1524: Laczlavik: Várday Pál esztergomi érsek [2004], 33.; Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56. Gecsényi szerint ő az egyetlen jogfolytonos pénzügyi tisztviselő Mohács után, pénztárnok. Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 478–479.; Uő: A döntést előkészítő [2003], 103.
- ⁷⁵ 1528: Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56.; Laczlavik: Várday Pál esztergomi érsek [2004], 33.; 1528–1529: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 122., 124.; 1531–: uo. 124., 1531: uo. 133.; 1542: uő: A magyar királyi pozsonyi kamara, 67., 112.; 1549: Kenyeres: Egy nagybirtok igazgatása, 110.; 1532: A Magyar Kamara tanácsosainak jelentése I. Ferdinándhoz Georg Reichersdorffer erdélyi követjárásáról. ÖStA FHKA AHK HU RN 1. Konv. 1532. fol. 2–15.; –1538: Kamarai adóslevelek a királyi naszádosok tisztjei számára. uo. Konv. 1538. fol. 158–167.; 1551: Királyi parancs Kisserényi részére az esztergomi érsekség jövedelmeiből folyósítandó természetbeni ellátásról. ÖStA FHKA AHK HU RN 3. Konv. 1551. június fol. 20.
- ⁷⁶ 1531–: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 124., 131.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.; Bessenyei: *Menekültek*, 55.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 157.; Matthias Bel: *Notitia Hungariae novae historico geographica*. I–V. Vienna, 1735–1749. I. (Comitatus Posoniensis) 455. (MNL OL E 21 Benignae resolutiones. 1531. július 21. fol. 10–17.); 1542: Ember: A magyar királyi pozsonyi kamara, 67., 112.; 1549: Kenyeres: Egy nagybirtok igazgatása, 110–111.; Laczlavik: Várday Pál esztergomi érsek [2004], 33.
- ⁷⁷ Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 103. (Thurzó Elek 1531. augusztus 10-én kelt megbízólevelét, amelyben Kisserényit az adminisztrátori teendőkkel bízta meg, Koloni Gáborral együtt pedig a várnagyi feladatokat látták el. MNL OL P 646 Sirmiensis-Szulyovszky család levéltára. *Diversae litterae*. 68. t.); Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.
- ⁷⁸ 1538, 1542: Laczlavik: Várday Pál esztergomi érsek [2004], 33.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 158.;
- ⁷⁹ Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: Egy beregi nemesúr a Szepesi Kamarában. Szigeti Vas Márton kamarai tanácsos 1659–1666. In: *Szabolcs-Szatmár-Beregi Levéltári Évkönyv*. XVIII. Dr. Nagy Ferenc levéltár-igazgatónak ajándékba... Szerk. Kujbusné Mecsei Éva. Nyíregyháza, 2008. (A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár Kiadványai I. Évkönyvek 18) 163.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 481.
- ⁸⁰ Uő: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 481.
- ⁸¹ Ember: A magyar királyi pozsonyi kamara, 113.
- ⁸² 1553: Benedek Gyula: *Oklevelek és iratok Szolnok város történetéből 1075–1685*. Szolnok, 2007. (Documentatio Historica 10) 174.; Pálffy Géza: Várfeladók feletti ítélezés a 16–17. századi Magyarországon. A magyar rendek hadügyi jogkörének kérdéséhez. *Levéltári Közlemények* 68 (1997) 216.
- ⁸³ 1553: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; 1556: uo. 131.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 163.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 481.
- ⁸⁴ Kenyeres István szerint nyilvánvaló elírás, amikor az utasítások több másolatában is Nadasdy István neve szerepel, valójában Tamásról van szó. Bár Ember Győző átvette az István változatot, Kenyeres Acsády Ignác: *Magyarország pénzügyei I. Ferdinánd uralomkora alatt 1526–1564*. (Bp., 1888.) és Kubinyi András: A budai vár udvarbírói hivatala, 1458–1541. Kísérlet az országos és a királyi magánjövödelmek szétválasztására. (*Levéltári Közlemények* 35 [1964] 1103–1148.) hivatkozva Nadasdy Tamásról beszél. Kenyeres hivatkozva Nadasdy Tamás budai várnagy Ferdinánddal való levelezését 1528–1529-ből. (ÖStA Ungarische Akten. Allgemeine Akten. 8–10. fasc.; Kenyeres István: A királyi és királynéi magánbirtokok a 16. században. *Századok* 138 [2004] 1115. 60. j.) Az MNL OL E 554-ben található Szalay-gyűjtemény 1725. tételszámú iratában – amely a Magyar Királyság tisztviselőinek fizetésjegyzéke – Nadasdy Tamás nem szerepel a kamarai alkalmazottak között, ez azonban annak lehet a következménye, hogy nádori tisztsége volt az elsődleges (az ország első méltóságaként viszont szerepel). Gecsényi Lajos Nadasdy Tamást említi tanácsosként. Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 102.; Uő: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56. 6. j. szerint Ember Győzőnél elírás a Nadasdy István név.
- ⁸⁵ Horváth Mihály: *Gróf Nadasdy Tamás élete, némi tekintettel korára*. Buda, 1838. 9.; *Nadasdy Tamás (1498–1562) emlékezete. (500 éve született Magyarország nádora)*. Szerk. Söptei István. Sárvár, 1998. 1.; Bitskey István: *Karrier és*

- mecenatúra. Nádasdy Tamás sárvári udvartartása. In: *Arisztokrácia, művészetek, mecenatúra. Válogatás négy év konferenciáinak anyagából 1997–2000*. Szerk. Czoma László. Keszthely, 2000. 33.; Bessenyei József: *A Nádasdyak*. Bp., 2005. 17.
- 86 Horváth: *Gróf Nádasdy*, 118.; Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 33.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 39.; Veress Endre: *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221–1864*. Bp., 1941. 260.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 69.
- 87 1524–: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 13., 23.; Bessenyei József: Nádasdy Tamás a politikus és államférfi. In: *Nádasdy Tamás (1498–1562). Tudományos emlékülés. Sárvár, 1998. szeptember 10–11*. Szerk. Söptei István. Sárvár, 1999. 10.; Pálffy Géza: Nádasdy Tamás, a Dunántúl főkapitánya (1542–1546, 1548–1552). In: uo. 29.; *Nádasdy Tamás*, 2., 4.; Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 34.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 20.
- 88 1527: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 34.; *Nádasdy Tamás*, 6.; Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 34.; 1528: Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 478., Bessenyei: Nádasdy Tamás, 14.; Pálffy: Nádasdy Tamás, 29.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 22.; Katona Imre: Sárvár és a Nádasdyak a XVI. században. In: *Savaria. I. A Vas megyei Múzeumok Értesítője*. Szerk. Szentlélek Tihamér. Szombathely, 1963. 239.
- 89 Gecsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 56.
- 90 1528–1529: uő: A döntést előkészítő [2003], 102.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.; 1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 77.; 1555: uo. 78.; 1559: uo. 78. Ezekben az években az Ember által vizsgált fizetés-jegyzékek szerint fizetést is kapott, tehát minden valószínűség szerint a munkában is részt vett. Ezt támasztja alá 1528-ban Ferdinándhoz küldött levele, melyben a kamara nevében, a Thurzóval folytatott tárgyalásokról tájékoztatta az uralkodót. Erdélyi Gabriella: *Vita a helytartóságról. Néhány szempont I. Ferdinánd és a magyar politikai elit kapcsolatának vizsgálatához*. *Századok* 134 (2000) 347. 16. j. (HHSTA UA AA fasc. 8. Konv. A. 1528. I–VI. fol. 120–121.)
- 91 1529 k.: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 42.
- 92 1529: Iványi: *Buda és Pest*, 36.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 30.
- 93 1530?: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 43.; [1530 k.:] Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29.; *Nádasdy Tamás*, 4.
- 94 Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 14.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 30.; Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 35.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 23.; 1531–: *Nádasdy Tamás*, 4., Gecsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 57.
- 95 1530–: *Nádasdy Tamás*, 4.; 1531: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 51.
- 96 *Nádasdy Tamás*, 4.
- 97 1532: Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 85.
- 98 1536: Bessenyei: *A Nádasdyak*, 29.; 1542: *Nádasdy Tamás*, 5.; Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 18.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 30.; *Nádasdy Tamás*, 4., 5.
- 99 1536–1543: Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 80., Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146.; 1536–: Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 18.; 1540: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 83.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29.; Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 35.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 29.
- 100 1537: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 72.; Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 18.; *Nádasdy Tamás*, 5.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 29.; 1541: uo. 76., Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146.; 1537–1539: Varga Szabolcs: *Nádasdy Tamás horvát-szlávon bánása (1537–1539)*. *Századok* 144 (2010) 793.; 1537–1542: Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 74.; 1542: *Nádasdy Tamás*, 5.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29.
- 101 1537–: Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146.; Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 18.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 30.; Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 35.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 29.
- 102 *Nádasdy Tamás*, 5.
- 103 1542–1546, 1548–1552: Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29., 30–40.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 30.; 1543: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 81–82.; 1542/1543: Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 20.; 1542–1552: *Nádasdy Tamás*, 7.; (1542–?, ?–1552): Bitskey: *Karrier és mecenatúra*, 35.; 1543–1554: Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 72.
- 104 1540–1544: Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146.; 1542–: Bessenyei: *A Nádasdyak*, 30.; 1543: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 83.; 1542–: *Nádasdy Tamás*, 5.; 1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 77., 1543–1554: Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 72.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29.
- 105 1543: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 83.; 1552–: Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 98.
- 106 1550–?: A szolnoki várkapitány, Horvátinovity Bertalan tájékoztató jelentése Nádasdy Tamás országos főkapitánynak. 1550. szeptember 27.; Benedek: *Oklevelek és iratok*, 149.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29.

- 107 1554–1562: *Nádasdy Tamás*, 5–6.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 69.; 1554: Horváth: *Gróf Nádasdy*, 97–98.; Bessenyei: *Nádasdy Tamás*, 22.; Pálffy: *Nádasdy Tamás*, 29.; Bitskey: *Karrier és mecénatúra*, 36.; Bessenyei: *A Nádasdyak*, 37–38.
- 108 1554–1562: Benedek: *Oklevelek és iratok*, 146., Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 69.
- 109 Walter Goldfinger: Paul von Oberstein. Ein Diplomat im Dienste Maximilians I. und Ferdinands I. In: *Festschrift zur Feier des 200. Jahrtages Bestandes des Haus-, Hof- und Staatsarchivs*. II/1–2. Hrg. Leo Santifaller. Wien, 1949–1951. II/2. 316.
- 110 Goldfinger: Paul von Oberstein, 319.
- 111 1512–: uo. 316.; 1516–1526: Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 58.
- 112 1512: Goldfinger: Paul von Oberstein, 316.; 1518: uo. 317.
- 113 1516–1526: Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 58.
- 114 1516?–1526?: Uo.
- 115 1513–: Goldfinger: Paul von Oberstein, 321.; Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 57.
- 116 Goldfinger: Paul von Oberstein, 321.
- 117 Uo. 316.
- 118 1515: uo. 321. Feltehetőleg tisztségét csak egy évig, bécsi nagypréposti kinevezéséig viselte.
- 119 1516–: uo.; Geccsényi: *A döntést előkészítő* [2008], 479.
- 120 1533–1536: Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 58. (I. Ferdinánd rendelete a Magyar Kamarához. 1533. július 30. MNL OLE 21; I. Ferdinánd király rendeletének másolata, melyben felmenti Paul Obersteint a magyarországi királyi jövedelmek adminisztrációjában kapott megbízatása alól. 1536. július 5. MNL OLE 41 1536. Nr. 148.); 1550: Geccsényi: *A döntést előkészítő* [2003], 104.; Uő: *A döntést előkészítő* [2008], 479.
- 121 Pemflinger István 1537. május 21-én halt meg. *A Podmaniczky család*, II. 494. (Magyar Kamara jelentése I. Ferdinándhoz. 1537. június 5. ÖStA HHStA UA AA 1537. fasc. 31.)
- 122 Kubinyi: *A budai vár udvarbírói*, 94.
- 123 Feladatát és hatáskörét csak általánosságban jelölte meg, amikor a rendeket felszólította, hogy mindenben engedelmessé legyenek neki. Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 92.; Ortvy: *Mária*, 296. Lásd még I. Ferdinánd instrukciója Hans Lamberg, Anna királyné udvarmestere, Pemflinger István budai udvarbíró részére Mária özvegy királynéval való tárgyalásra, többek között a kőrmöci pénzverde, a pozsonyi harmincad és a máramarosi só ügyében. ÖStA HHStA UA Specialia Fasc. 343. Geldangelegenheiten der Königin Maria. Nr. 45–160. III. Papiers concernant les affaires de la reine Maria ainsique ses rapports et ses différends avec le roi Ferdinand, depuis la mort du roi Loiu jusque e l'accord fait a Gand 1526–1539 fol. 68–73. Nr. 55.
- 124 Thallóczy Lajos et al: *Magyarország melléktartományainak*, I. (A horvát véghegyek oklevéltára 1490–1527) 599.
- 125 Uo.
- 126 1527: MNL OL A 57 I. 59.; 1528: Kubinyi: *A budai udvarbírói*, 90.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 119.; Zolnay László: *Másfél zavaros évtized Buda életében (1526–1541)*. Budapest 9 (1971) 3. sz. 39.; Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 56.; Uő: *A döntést előkészítő* [2008], 478.; 1530: Enyingi Török Bálint levele a királyhoz, melyben kéri, hogy Pemflinger István budai tiszttartót hallgassa meg. Babócsa, 1530. augusztus 28. ÖStA FHKA AHK HU RN 1. Konv. 1530 fol. 10.; Geccsényi: *A döntést előkészítő* [2003], 102.; Végh András: *Buda város középkori helyrajza*. Bp., 1983. (Monumenta Historica Budapestiensia 15) 319.
- 127 MNL OL A 57 I. 294–295. Kinevezése valószínűleg a helytartótanács felállításakor 1527-ben történt. R. Kiss: *A magyar helytartótanács*, XV.
- 128 *Miskolc története*. I–V/1–2. Főszerk. Dobrossy István. Miskolc, 1998. II. 590.
- 129 1528: Geccsényi: *A döntést előkészítő* [2003], 102.; Kubinyi: *A budai udvarbírói*, 90.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Kasza–Pálffy: *Brodarics-emlékkönyv*, 26.; Geccsényi: *A döntést előkészítő* [2008], 478.; –1529: Uő: *A döntést előkészítő* [2003], 103.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 119.; Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 56.
- 130 1531–: Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 57.; Uő: *A döntést előkészítő* [2003], 103.; Uő: *A döntést előkészítő* [2008], 478.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 124.; Bessenyei: *Menekültek*, 55.; 1531–1536: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; 1531–1537: Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 109.; 1536: Pemflinger István kamarai prefektus Lerchenfelder György pozsonyi harmincadosnak adott utasítása. 1536. november 8. Kiad. Gyárfás: *A jáász-kúnok*, III. 765–766.; Kubinyi: *A budai udvarbíró*, 94.; Bártfai Szabó László: *A Hunt-Paznan nemzetségbeli Forgách család története*. Esztergom, 1910. 211.
- 131 Varga Szabolcs: Egy ismeretlen humanista, Peregi Albert pécsi prépost. *Történelmi Szemle* 53 (2011) 352.
- 132 Bornemissza Pál levele Nádasdy Tamásnak. Pozsony, 1546. június 10. *Egyháztörténeti emlékek a magyarországi hitújítás korából*. I–V. Szerk. Karácsonyi János et al. Bp., 1902–1912. IV. 494–495.

- ¹³³ Bel: *Notitia*, I. 455.
- ¹³⁴ 1519: Varga: Egy ismeretlen humanista, 352.
- ¹³⁵ 1522: uo. 353.; Borovszky Samu: *Csanád vármegye története 1715-ig*, I–II. Bp., 1896–1897. I. 367.; C. Tóth Norbert: Ecsedi Bátori István nádor pozsonyi tartózkodásának számadáskönyve. Adalékok Magyarország 1526 végi politikatörténetéhez. *Levéltári Közlemények* 80 (2009) 197.; Waldapfel József: Pesti Gáborról. *Irodalomtörténet* 24 (1935) 12.
- ¹³⁶ 1522: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197.; Bátori István levele a csanádi káptalanhoz. Buda, 1522. április 11. Kéri Peregi beiktatását (nincs adat arra, hogy ez megtörtént-e). C. Tóth: *Politikatörténeti források*, 59–61.; Borovszky: *Csanád vármegye*, I. 400., 413.; Varga: Egy ismeretlen humanista, 352.
- ¹³⁷ 1522: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197. Bátori István fent említett levelét idézi, később kanonikként említi. Uő: *Politikatörténeti források*, 59., 227.; Varga: Egy ismeretlen humanista, 352.
- ¹³⁸ 1526: Mária királyné már 1526 őszén Pereginek adományozta Mendel Izrael zsidó prefektus házáat. Végh: *Buda város*, 305. Varga szerint a mohácsi csata után végig ura mellett tartózkodott, és igen nagy valószínűséggel részt vett Ferdinánd trónigénye jogi legitimációjának kidolgozásában. Nem biztos, hogy már ekkor magántitkárként szolgált, ugyanis az erre vonatkozó első adat egy 1527-es ígervényből származik. Varga: Egy ismeretlen humanista, 353.; Pataki: A budai vár, 257.; 1527: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197.; I. Ferdinánd ígervénye. Bécs, 1527. július 5. ÖStA HHStA UA Allgemeine Akten. Fasc. 5. Konv. A. 14.; Bessenyei: Ferdinánd király, 101.; Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57.
- ¹³⁹ 1527: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197. Lásd még I. Ferdinánd ígervénye. Bécs, 1527. július 5. ÖStA HHStA UA Allgemeine Akten. Fasc. 5. Konv. A. 14.; Bessenyei: Ferdinánd király, 101.; Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57. (ÖStA HHStA Reichregisterbücher I. fol. 116.).
- ¹⁴⁰ 1526–1530: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197. Egy iratban 1529-ben már prépostként szerepel. Lásd Bátori István levele I. Ferdinándhoz. Buda, 1529. július 15. ÖStA HHStA UA Allgemeine Akten. Fasc. 12. Konv. A. 52–53., 1526–: Varga: Egy ismeretlen humanista, 354.
- ¹⁴¹ 1530–1546: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197.; Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57. (Csak pécsi prépostként említi.)
- ¹⁴² 1531: Varga: Egy ismeretlen humanista, 357.; 1537: uo. 464.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 478–479.
- ¹⁴³ 1531: Varga: Egy ismeretlen humanista, 357.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 205.; Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57.; Uő: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 479.; 1534: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 207.; 1536: *A Podmaniczky család*, III. 112., 188.; Bessenyei: Ferdinánd király, 101.
- ¹⁴⁴ 1535: C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 146–147.; Varga: Egy ismeretlen humanista, 359.; Bessenyei: Ferdinánd király, 101.
- ¹⁴⁵ 1530. k.–: Varga: Egy ismeretlen humanista, 355.; 1532: Fraknói Vilmos: Melanchton és magyarországi barátai. *Századok* 8 (1874) 343., 348.; 1535: *Egyháztörténeti emlékek*, III. 4.; 1536: *A Podmaniczky család*, III., 112., 188.; 1538: Kubinyi András: Egy nezsideri torony tulajdonosa. A budai Wolfgang Hiller (1548). Adalékok a 16. századi magyar hivatalnokréteg történetéhez. In: uő: *Tanulmányok Budapest középkori történetéről*. I–II. Bp., 2009. (Várostörténeti tanulmányok 11/1–2) II. 779.; Fabritius Károly: Pemfflinger Márk szász gróf élete, különös tekintettel a reormatio terjedésére az erdélyi szászok között. In: *Értekezések a Történeti Tudományok köréből*. IV. Szerk. Fraknói Vilmos. Bp., 1875. 98., 176.; Payr Sándor: *A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület története*. I. Sopron, 1924. 501., 511.; 1542: Ember: A magyar királyi pozsonyi kamara, 112.; Fabritius: Pemfflinger Márk, 305., 405.; 1543: Mályusz Elemér: Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei 1531–49. *Levéltári Közlemények* 1 (1923) 68.; Petrovich Ede: Adatok a Pécs, Káptalan utca 2. számú ház történetéhez. In: *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*. 1956. Szerk. Ifj. Kodolányi János. Pécs, 1956. 33.; Csorba Csaba: Erődített és várrá alakított kolostorok a Dél-Dunántúl török kori végvári rendszerében. In: *Somogy megye múltjából*. Szerk. Farkas Béla. Kaposvár, 1974. (Levéltári Évkönyv 5) 41.; Payr: *A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület*, 501.; *A Podmaniczky család*, III., 282.; Varga Szabolcs: Zágráb szerepe a magyarországi városállókban a késő középkorban. *Urbs* 3 (2008) 264.; Fallenbüch: *Magyarország főméltóságai*, 109.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 478.
- ¹⁴⁶ 1536–1539: Petrovich: Adatok a Pécs, Káptalan utca 2., 34.; 1538: Fabritius: Pemfflinger Márk, 176.; Varga: Zágráb szerepe, 264.
- ¹⁴⁷ Takáts Sándor: Török–magyar bajviadalok. (III. közlemény.) *Budapesti Szemle* 151 (1912) 427. sz. 47.
- ¹⁴⁸ 1541: Varga: Egy ismeretlen humanista, 367.; Sugár István: Miként jutott az egri püspöki vár Habsburg Ferdinánd kezébe? In: *Agria*. XXVII–XXVIII. *Az Egri Múzeum Évkönyve*. Szerk. Petercsák Tivadar – Löffler

- Erzsébet. Eger, 1991–1992. (Annales Musei Agriensis) 188.; 1543: Payr: *A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület*, 511.
- ¹⁴⁹ 1542: Ember: A magyar királyi pozsonyi kamara, 112.; *A Podmaniczky család*, III. 112., 188.
- ¹⁵⁰ 1536–1539: Petrovich: Adatok a Pécs, Káptalan utca 2., 34.; 1537–: Varga: Egy ismeretlen humanista, 464.; 1537–1546: Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.; Bessenyei: Ferdinánd király, 101.; C. Tóth: Ecsedi Bátori, 197.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2003], 103–104.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 109.; Ember Győző: A helytartótanács egyházügyi bizottságának kialakulása. In: *Regnum. Egyháztörténeti évkönyv*. [V.] 1942–1943. Közzéteszi A Magyar Katolikus Történetírók Munkaközössége. Bp., 1943. 230.; 1537: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 12.; Fabritius: Pemfflinger Márk, 173.; Bel: *Notitia*, I. 455.; 1538: Kubinyi: Egy nezsideri torony, 779.; 1542: Gárdonyi Albert: A budai városi tanács áruulása 1541-ben. In: *Tanulmányok Budapest Múltjából*. VII. Szerk. Dr. Némethy Károly – Dr. Budó Jusztin. Bp., 1939. (Budapest Székesfőváros Várostörténeti Monográfiái 11) 9.; Ember: A magyar királyi pozsonyi kamara, 112.; Nagy Iván a fentiek alapján tévesen titulálja királyi kincstartónak. Nagy: *Magyarország családai*, IX. 225.; Fabritius: Pemfflinger Márk, 405.; Varga: Zágráb szerepe, 264. Kamarai működéséről az alábbiakat jelentette az Udvari Kamara: Pereghi Albert saját szolgálját tette pozsonyi főharmincadossá. A perceptor helyett maga kezelte a befolyó pénzeket, s még saját tanácsosait sem fizette. Rendszeres számadások vezetéséről persze szó sem volt. A kamara pecsétje kint hevert, és bárki használhatta. Lásd Éble: *A cserneki és tarkeői*, 68. Pemfflinger 1537. május 21-én bekövetkezett halála után rögtön átvette a Kamara irányítását. Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 57. 12. j. (ÖStA HHStA UA fasc. 331. Konv. B fol. 10–12.)
- ¹⁵¹ Minden valószínűség szerint 1560-ban halt meg; a szakirodalom egy része azt írja, hogy haláláig, 1561-ig viselte a váci püspöki méltóságot; valójában 1561 utóda kinevezésének esztendeje. 1560: Chobot Ferenc: *A Váci Egyházmegye történeti névtára*. I–II. Vác, 1915–1917. I. (Az intézmények története) 37.; Szarka Gyula: *A váci püspökség gazdálkodása a török hódítás korában. 1526–1686. Vác, 2008.* (Váci Történelmi Tár 5) 152.; 1561: Borovszky Samu: *Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye*. I–II. Bp., 1910–1911. I. 249.; *A Podmaniczky család*, V. 79. 3. j.
- ¹⁵² MNL OL A 57 I. 116.; Ferdinánd levele a Magyar Kamarához nobilis Pétervárad Balázs, budai viceprovizor által előző nyáron hajtott ökrök után még esedékes 160 forintja ügyében, írják az le járandóságából. ÖStA HHStA UA Allgemeine Akten. Fasc. 11. Konv. C. 6–7.
- ¹⁵³ Geccsényi: *A döntést előkészítő* [2008], 479.
- ¹⁵⁴ 1532k.–: uo.; 1533–1538: uő: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 57.
- ¹⁵⁵ 1532–1549: Laczlavik György: *Várday Pál esztergomi érsek, királyi helytartó pályafutása*. Bp., 2013. 45.; Geccsényi: *A rejtélyes Thurzó*, 12.; 1532: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 858.; 1549: uo.
- ¹⁵⁶ Geccsényi: *A rejtélyes Thurzó*, 14.
- ¹⁵⁷ Az egri püspökség tizedjövödelmeinek felhasználásával kapcsolatos iratok. ÖStA FHKA AHK HU RN 1. Konv. 1536 fol. 1–11.
- ¹⁵⁸ 1532: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 858.; 1542: Ember: *A magyar királyi pozsonyi kamara*, 67.; 1546: Sugár: Miként jutott, 197.; 1549: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 41.; *Egyháztörténeti emlékek*, IV. 496.; 1553: *Vác története*. I–II. Szerk. Sági Vilmos. Szentendre, 1983. (Studia Comitatus 13) I. 86.; Sugár: Miként jutott, 196.; *Vác története*, I. 79.; 1557–1558: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 858.
- ¹⁵⁹ 1547–1549: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 858.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 109. Minden bizonnyal téves az 1559-es kezdő dátum, már csak azért is, mert ekkor cserneki Dessewffy János volt az elnök. Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 367.
- ¹⁶⁰ Sugár: Miként jutott, 196.
- ¹⁶¹ 1546: Ferdinánd király levele Pétervárad Balázs deáknak, az ország adószedőjének, amelyben meghagyja neki, hogy a Podmaniczky Ráfael által a saját birtokain eddig már beszedett rovásadót engedje át neki Palota várának fenntartására. Prága, 1546. december 27. In: *A Podmaniczky család*, III. 387–388.; Laczlavik György: Várday Pál helytartói működése 1542–1549. *Levéltári Közlemények* 83 (2012) 41.; 1549: *A Podmaniczky család*, IV. 36. 5. j.; Geccsényi: *A rejtélyes Thurzó*, 12.; *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 858.; Tóth-Szabó Pál: Jászó a főkegyúri jog történetében. (II. közlemény). *Századok* 39 (1905) 246.
- ¹⁶² 1549: *A Podmaniczky család*, III. 388. 2. j.; 1550: Csiffáry Gergely: Mecsek István egri várkapitány életrajzához. In: *Agria*. XLI. *Az Egri Múzeum Évkönyve*. Szerk. Petercsák Tivadar – Veres Gábor. Eger, 2005. (Annales Musei Agriensis) 104.; 1551: I. Ferdinánd adománylevele. MNL OL A 57 III. 213–214.; *Oklevelek a Magyarországi reformatio korából*. Közli Fabritius Károly. *Magyar Történelmi Tár* 3/4 (1881) 454.; 1552–: *Vác története*, I. 79.; Geccsényi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 58.
- ¹⁶³ [1530:] Uo. 57.

- ¹⁶⁴ Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 358.
- ¹⁶⁵ 1546–: Kenyeres: I. Ferdinánd magyarországi, 72.; Nagy István – F. Kiss Erzsébet: *A magyar kamara adóigazgatási tevékenysége a XVI–XVII. században. Levéltári Közlemények* 66 (1995) 34.; 1547: uo.; Németh Béla: *Szigetvár története*. Pécs, 1903. 101.; *A Podmaniczky család*, III. 409.; Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 45.; Ferdinánd király levele Pétervárad Balázs deáknak, az ország adószedőjének, amelyben meghagyja neki, hogy a Podmaniczky Ráfael által a saját birtokain eddig már beszedett rovását engedje át neki Palota várának fenntartására. Prága, 1546. december 27. In: *A Podmaniczky család*, III. 387–388.
- ¹⁶⁶ 1553–1560: Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 152.; *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 858.; 1553: I. Ferdinánd kinevezi Péterváradit a váci püspökség élére. MNL OL A 57 III. 156–157.; Jerney János: *A' váci püspökség' birtok jövedelmét mutató XVI. századi magyar oklevelek. Tudománytár* IV/8 (1840) 307.; *Vác története*, I. 86.; Tóth Krisztina: *A kis-nógrádi főesperesség 1697-ben. Magyar Egyháztörténeti Vázlatok* 18 (2006) 1–2. sz. 89.; 1553–1561: Borovszky: *Magyarország vármegyéi*, I. 249.; *A Podmaniczky család*, V. 79. 3. j.; *Vác története*, I. 79.; Gecsenyi: *A Magyar Kamara tanácsosainak*, 58.
- ¹⁶⁷ Amman Péter meghívja esküvőjére Pétervárad Balázs kamarai számvevőmestert. 1553. január 16. MNL OL E 41 Nr. 10.
- ¹⁶⁸ 1536: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.
- ¹⁶⁹ 1542: uő: *A magyar királyi pozsonyi kamara*, 71.
- ¹⁷⁰ Mályusz Elemér: *Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei. (V. közlemény.) Levéltári Közlemények* 4 (1926) 113. 58. j.
- ¹⁷¹ 1567: Kenyeres István: *Uradalmak és végvárok. A kamarai birtokok és a törökellenes határvédelem a 16. századi Magyar Királyságban*. Bp., 2008. (Habsburg Történeti Monográfiák 2) 207.; 1570: Az Udvari Kamara előterjesztése Thomas Prandorffer pozsonyi főharmincados özvegyének 200 forint évi nyugdíj megállapítása iránt. 1570. október 30. ÖStA FHKA AHK HU RN 21. Konv. 1570. október. fol. 114.
- ¹⁷² MNL OL A 57 I. 279.
- ¹⁷³ Kenyeres: *Egy nagybirtok igazgatása*, 123. (MNL OL E 554 Városi és kamarai iratok. Fol. Germ. 843. fol. 10°.); Kenyeres: *Uradalmak és végvárok*, 206.
- ¹⁷⁴ Uő: *Egy nagybirtok igazgatása*, 123. (MNL OL E 554 Városi és kamarai iratok. Fol. Germ. 843. fol. 10°.); Kenyeres: *Uradalmak és végvárok*, 206.
- ¹⁷⁵ Uő: *Egy nagybirtok igazgatása*, 123. (MNL OL E 554 Városi és kamarai iratok. Fol. Germ. 843. fol. 10°.); 1546k.–1550: Kenyeres: *Uradalmak és végvárok*, 206.
- ¹⁷⁶ 1549: Bessenyei József: *Baráti Fábián nagyszombati kereskedő kapcsolatrendszere. Urbs* 3 (2008) 301.; 1550: Kenyeres: *Uradalmak és végvárok*, 206–207.; Sarusi Kiss Béla: *A végvárakban folytatott bíraskodás a XVI. században*. In: *Szívvel és tettel. Tanulmányok Á. Varga László tiszteletére*. Szerk. Horváth J. András. Bp.–Salgótarján, 2008. 50.; MNL OL E 156 Urbarii et conscriptiones a) Fasc. 100. Nr. 17.; Haiczl Kálmán: *Léva története a XVI. század végéig*. Léva, 1932. 27.
- ¹⁷⁷ 1552: I. Ferdinánd instrukciója Thomas Prandorffer komáromi udvarbíró részére. In: *XVI. századi uradalmi utasítások*, I. 312–320. [Eredeti: ÖStA HKA Gedenkbücher Die österreichische Reihe (= ÖG) LX. fol. 541^r–543^r.]; Hans Reifnitzer schifmasterambts verwalter részére. ÖStA HKA ÖG LXVIII. fol. 273^r.; I. Ferdinánd az Udvari Kamarának a magyarországi tizedek, a komáromi és a pozsonyi élésházak ügyében. Prandorffert komáromi udvarbíróként említi. Sarusi Kiss Béla: *A bécsi udvari kamarai levéltár Gedenkbücher Österreich magyar vonatkozású iratainak regesztái. (II. közlemény.) Fons* 16 (2009) 68., 95., 103.; 1552–1555: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 859.; 1552–1555: Kenyeres: *Uradalmak és végvárok*, 207.; 1553: Iratok a komáromi harmincados elleni panaszok kivizsgálásával kapcsolatban. ÖStA FHKA AHK RN 4. Konv. 1553. augusztus. fol. 62–82.; Sarusi Kiss: *A bécsi udvari kamarai*, 125.; 1554: Királyi leirat Christoph Link élelmezési főfelügyelőhöz. 1554. április 11. ÖStA FHKA AHK RN 4. Konv. 1554. március–június. fol. 30. Minden bizonnyal az 1554-es év komáromi udvarbíróságának záró dátuma, ugyanis ekkor már elkészült elszámolásával. Lásd Alsó-ausztriai rendek biztosai Christoph Link főélelmesternek. A komáromi udvarbíró, Thomas Prandorffer elszámolásában 153,97 magyar forint hiány/tartozás található, amelyet Linknek kell Prandorffer számára kifizetnie. 1554. szeptember 20. ÖStA FHKA AHK ÖG LXX. fol. 242^r.; Paxy János komáromi kapitány levele II. Miksához. 1555. január 22. ÖStA FHKA AHK HU RN 5. Konv. 1555. január. fol. 58–59., 60–64.; Kenyeres István: *A magyarországi végvárok és a mezei hadak élelmezési szervezetének archontológiája a XVI. században. Fons* 9 (2004) 336., 367.; [1561 előtt:] *Alapi Gyula (1872–1936) révkomáromi művelődéstörténész, régész, genealógus, levéltáros, múzeum- és könyvtárigazgató írásaiból*. Vál., s. a. r. Hidvégi Violetta. Tatabánya, 2000. (Castrum Könyvek 7) 61.; Takáts Sándor: *Fejezetek Komárom művelődés- és gazdaságtörténetéből*. S. a. r. Hid-

- végi Violetta. Tatabánya, 1996. (Castrum Könyvek 4) 216. Takáts szerint 1555. január 18-án mentette fel az uralkodó a komáromi udvarbírótság alól. Uo. 217.; 1552–1555: Kenyeres: *Uradalmak és végváarak*, 242.
- 178 Inventárium, amelyet Prandorfer Tamás görmöri provizor és Gybes Péter barsi alispán készítették hrussó vár készleteiről, amikor azokat átadták Tapolcsányi Tamásnak és Györgynek. 1554. MNL OL E 156 a fasc. 100. Nr. 19.
- 179 1555: Kenyeres: Egy nagybirtok igazgatása, 114.; Miksa előterjesztése Ferdinánd császárhoz Prandorfer Tamás trencsényi provizorrá történő kinevezéséről. 1555. április 5. ÖStA FHKA AHK HU RN 5. Konv. 1555. április. fol. 19–22.; 1557–1558: Sós István: A várkapitányok ellenőrzésének igénye és gyakorlata a végváarak kora újkori igazgatásában. In: *Arrabona. Múzeumi Közlemények* 44/2. Győr, 2006. 123.; Illésy János: Várvisz-gálatok 1557–58-ban. *Hadtörténelmi Közlemények* 7 (1894) 90–91.; 1556: A Podmaniczky család, V. 117.; Kenyeres István: A végváarak uradalmainak igazgatása és gazdálkodása a 16. században. *Századok* 135 (2001) 1366.; Illésy: Várvisz-gálatok, 86.; 1555–1557: Kenyeres: *Uradalmak és végváarak*, 207.
- 180 1559: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Kenyeres: Egy nagybirtok igazgatása, 117.
- 181 1559: A Podmaniczky család, V. 117. (lásd még uo. 75. sz. oklevél); 1563: I. Ferdinánd Thomas Prandorffer pozsonyi harmincadoshoz. Bécs, 1563. február 10. ÖStA HKA UG Bd. 385. 135^r.; 1564: II. Miksa Thomas Prandorffer pozsonyi harmincadoshoz. Bécs, 1564. július 29. ÖStA HKA UG Bd. 385. 146^v–147^r.; Az Alsó-ausztriai Kamara Thomas Prandorffer pozsonyi harmincadoshoz. Bécs, 1565. augusztus 21. ÖStA HKA UG Bd. 385. 163^r.; II. Miksa Thomas Prandorffer pozsonyi harmincadoshoz. Bécs, 1565. szeptember 10. ÖStA HKA UG Bd. 385. 164^v–165^r. Vö. Takáts: *Fejezetek Komárom*, 217–218.; *Alapi Gyula*, 61.
- 182 1557: Wolfgang Hohenwart folyamodványa, amelyben említi Thomas Prandorffer frissen kinevezett pozsonyi főharmincadosot. 1557. október 1. ÖStA FHKA AHK HU RN 6. Konv. 1557. október. fol. 1–2.; 1558: Takáts Sándor: Kassa kereskedői 1557-ben. *Gazdaságtörténeti Szemle* 13 (1906) 127.; 1559: Az Alsó-ausztriai Kamara Miksa cseh királyhoz. 1559. április 17. ÖStA FHKA AHK HU RN. 7. Konv. 1559. április. fol. 13–19.; H. Németh István: A magyarországi abszolutista várospolitika első lépései (XVI–XVII. század). In: *Lymbus*. 2007. *Magyarságtudományi forrásközlemények*. Szerk. Ujváry Gábor. Bp., 2007. 386. (Miksa főherceg parancsa a komáromi és a győri udvarbíróhoz, valamint Thomas Prandorfer pozsonyi főharmincadoshoz a körmöcbányai rézkereskedelemben elszenvedett károk megelőzéséről. ÖStA FHKA FHKA AHK Altes Münz- und Bergwesen [=AMB] Ungarn. fasc. 1. fol. 699–700.), Uo. 387. (Johann von Schonkhirchen jelentése Miksa főhercegnek a besztercebányai rézkereskedelem hátrányairól, javasolja, hogy az Alsó-ausztriai Kamara küldjön Besztercebányára biztosokat, akik megvizsgálják a problémákat. Bécs, 1559. február 25. ÖStA FHKA FHKA AHK AMB Ungarn. fasc. 1. fol. 725–726.); 1560: Gecsényi: A rejtélyes Thurzó, 22.; Kenyeres: Egy nagybirtok igazgatása, 117.; 1557–1559: Uő: *Uradalmak és végváarak*, 207.
- 183 Uo.
- 184 Georg Krabat folyamodványa. 1549. február 13. ÖStA HHStA ÖG LXII. Fol. 56^{r-v}.
- 185 Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.
- 186 1531: uő: A döntést előkészítő [2003], 103.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 124., 131.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 478.; Bessenyei: *Menekültek*, 55.
- 187 1549–1554 között Csányi Ákos perelte Rajky István özvegyét és fiát, mert Rajky az általa felvett kölcsönöknek csak töredékét fizette vissza. Bilkei Irén: Egy zalai köznemes pályája a XVI. században. In: *Gazdaságtörténeti tanulmányok*. Szerk. Kapiller Imre. Zalaegerszeg, 1993. (Zalai Gyűjtemény 34) 15.
- 188 Mályusz: *Az Országos Levéltár*, 1531–49. 146. 2. j.; Payr: *A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület*, 439.
- 189 1536: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 104. (A Magyar Kamara levele Sopron város tanácsához, amelyben kéri, hogy Rajky István nevű tanácsosának mindenben adjon hitelt. MNL OL Sopron városi levéltára. Ortel-féle rendezés. Lad. XXIV.Y. Fasc. 1. Nr. 9.); Rajky jelentése Pemfflingerhez különböző ügyekben. Beszenyei József: *Enyingi Török Bálint*. Bp., 1994. 143.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.
- 190 1542: Pálffy Géza: A veszprémi végvár fő- és vicekapitányainak életrajzi adataira (16–17. század). In: *Veszprém a török korban*. Szerk. Tóth G. Péter. Veszprém, 1998. (Veszprémi Múzeumi Konferenciák 9) 107.
- 191 1544: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 104. (Várday Pál parancslevele a kapornaki konventhez. MNL OL Zala Megyei Levéltára. XII. 1. Fasc. 21. Nr. 1103.); Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.
- 192 1495–1497 között: Forisek Péter: Humanista feliratgyűjtemények a kora újkori Magyarországon. In: *Rekatolizáció, ellenreformáció és katolikus megújulás Magyarországon*. Szerk. Kónya Péter. Prešov, 2013. 417.; Bernhard Capesius: Der Hermannstädter Humanist Georg Reichersdorffer. *Forschungen zur Volks- und Landeskunde* 10 (1967) 35.
- 193 1549 elején vagy korábban: Pflux János kéri, hogy néhai Reichersdorffer György hátralékos fizetéséből öt, mint az elhunyt hitelezőjét elégtésék ki. 1549. február 16. MNL OL E 41 1549. Nr. 5.; 1550k.: Forisek: Huma-

- nista feliratgyűjtemények, 417.; 1554: Bernhard Capesius: Német humanizmus Erdélyben. *Korunk* 16 (1957) 1274.; 1553: Capesius említi a nagyszebeni magisztrátus protokollumának egy 1553. szeptember 27-én kelt bejegyzését, amely szerint Christof Listh többek között Reichersdorffer örököseit is részesítette örökségében. Capesius: *Der Hermannstädter*, 45.
- 194 1522–1523: Friedrich Teutsch: Drei sächsische Geographen des sechzehnten Jahrhunderts. *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde* 15 (1880) 586–652., 614.; 1523: Reichersdorffer György szebeni közjegyző tanúk előtt írásba foglalta Pemfflinger Márk özvegyének, Tabiassy Klárának végrendeletét. MNL OL DL 475252; Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57. 9. j.; *Egyháztörténeti emlékek*, I. 97–98.; Fabritius: Pemfflinger Márk, 15.; Capesius: *Der Hermannstädter*, 37.; –1525: *Révai Nagy Lexikona* és Szinyei József írónkként említi. *Révai*, XVI. 130.; Szinyei József: *Magyar írók élete és munkái*. I–XIV. Bp., 1891–1914. XI. 700.; Forisek: Humanista feliratgyűjtemények, 417.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56–57.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.
- 195 *Révai*, XVI. 130.
- 196 1525: Mária királyné egy 1525 októberére datált levélben kérte, hogy családjával együtt utazzon az udvarba, és szolgálja őt. Tevékenységének mibenléte nem ismert. Capesius: *Der Hermannstädter*, 37.; Kenyeres: A Királyi Magyarország bevételei, 68. 22. j.; Forisek: Humanista feliratgyűjtemények, 417.; Szinyei: *Magyar írók*, XI. 700.; 1526: a mohácsi csata után követte Máriát Pozsonyba. A királyné ajánlotta testvére felé, így ettől az évtől királyi titkár. Bessenyei: Ferdinánd király, 94.; 1526–1527: Ortvy: *Mária*, 213. Kubinyi megjegyzi, hogy nem mutatható ki királyi titkárként, noha Mária titkárai közül többeket II. Lajos is foglalkoztatott. Kubinyi András: Habsburg Mária királyné udvartartása és a politika. In: *Habsburg Mária, Mohács özvegye. A királyné és udvara 1521–1526*. Szerk. Réthelyi Orsolya et al. Bp., 2005. 14.
- 197 1527: Kinevező okirat Reichersdorffer György részére. 1527. június 6. ÖStA HHStA Reichregisterbücher I. fol. 111. A regesztát kiad. Buzási: *Haus-*, 75. Vö. Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57. 9. j.; Reichersdorffer Mária királyné ajánlotta bátyja felé. Johann Karl Schuller: *Georg Reicherstorffer und seine Zeit. Ein Beitrag zur Geschichte von Siebenbürgen in den Jahren 1527–1536*. Wien, 1859. (Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen 21) 232.; Capesius: *Der Hermannstädter*, 37.; Teutsch: *Drei sächsische*, 614.; Kenyeres: A Királyi Magyarország bevételei, 68. 22. j.; *Révai*, XVI. 130.; Ortvy: *Mária*, 213.; Forisek: Humanista feliratgyűjtemények, 417.; Szinyei: *Magyar írók*, XI. 700.; Schuller: *Georg Reicherstorffer*, 232.; 1528: I. Ferdinánd utasítása Sigmund Stettner magyaróvári harmincadoshoz, hogy Reichersdorffer György tanácsos és titkár részére, akit most a Magyar Kamara tanácsosává nevezett ki, 200 forint províziót adott, ezt mostani negyedév végéig fizesse ki neki. ÖStA HKA UG Bd. 383. 182^v–183^r; 1530: I. Ferdinánd intézkedése a pilisi apát javainak összeírása ügyében. In: *Egyháztörténeti emlékek*, II. 25.; 1539: I. Ferdinánd utasítása Sigmund Stettner magyaróvári harmincadoshoz, hogy Reichersdorffer György tanácsos és titkár részére 50 rajnai guldent fizessen ki lengyel határon Sziléziában tett biztos küldetése során tett fogyasztásokra. Bécs, 1539. december 13. ÖStA HKA UG Bd. 383. 197^v–198^r; I. Ferdinánd Magyar Kamarához, hogy Reichersdorffer György, titkára és tanácsosa kérte tőle a minap végrendelet nélküli Pozsonyban meghalt Mátyás deák hagyatékából Lőrinc helyi harmincadosnál elhelyezett 100 tallért, adják ezt neki ki. Bécs, 1541. április 9. ÖStA HKA UG Bd. 384. 42^v–v.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.
- 198 1528: I. Ferdinánd utasítása Sigmund Stettner magyaróvári harmincadoshoz... ÖStA HKA UG Bd. 383. 182^v–183^r.
- 199 1527: Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56–57. (Ferdinánd 1527. június 6-án nevezte ki királyi titkárrá és aulicusszá. ÖStA HHStA Reichregisterbücher I. fol. 111.)
- 200 1528: Kinevező okirat Reichersdorffer György számára. 1528. szeptember 15. ÖStA HHStA Reichregisterbücher I. fol. 159. A regesztát kiad. Buzási: *Haus-*, 83. Vö. Geccsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57. 9. j.; *Révai*, XVI. 130.; I. Ferdinánd utasítása Sigmund Stettner magyaróvári harmincadoshoz... ÖStA HKA UG Bd. 383. 182^v–183^r; 1530: I. Ferdinánd intézkedése a pilisi apát javainak összeírása ügyében. In: *Egyháztörténeti emlékek*, II. 25.; 1539: I. Ferdinánd utasítása Sigmund Stettner magyaróvári harmincadoshoz... ÖStA HKA UG Bd. 383. 197^v–198^r; 1541: I. Ferdinánd Magyar Kamarához, hogy Reichersdorffer György, titkára és tanácsosa... ÖStA HKA UG Bd. 384. 42^v–v.; Szinyei 1527-es évszámát a kinevező okirat 1528-as keltezése miatt elvettem. Vö. Szinyei: *Magyar írók*, XI. 700.
- 201 1528: Geccsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.; Capesius: *Der Hermannstädter*, 41.; 1537: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Szinyei: *Magyar írók*, XI. 700.; 1538: Reichersdorffer György kamarai tanácsost az uralkodó kinevezi Szentgyörgyi és Bazini Ferenc özvegye, Weichpriacher Borbála gyámjával és ügyvédjével. 1538. szeptember 17. A regesztát kiad. Buzási: *Haus-*, 83.;

- 1537-: Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 58.; 1539: I. Ferdinánd utasítása Sigmund Stettner magyaróvári harmincadoshoz... ÖStA HKA UG Bd. 383. 182ⁿ-183ⁿ; Pálffy: Nádasdy Tamás, 359.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.
- 202 1531: Kenyeres: I. Ferdinánd magyarországi, 68.; Capesius: Der Hermannstädter, 42.; 1532 előtt: A Magyar Kamara adminisztrátora és tanácsosai I. Ferdinándhoz. Pozsony, 1532. június 13. Georg Reicherstorffer királyi titkár és korábbi magyaróvári harmincados elszámolása erdélyi követjárásának költségeiről. 1532. június 13. ÖStA FHKA AHK HU RN 1. Konv. 1532. fol. 2-15.
- 203 Kenyeres szerint nem kamarai, hanem harmincadpénztárosként működött, azonban elismeri, hogy ez a gyakorlatban egyet jelentett az összes királyi jövedelem feletti pénztárosi állásával. Kenyeres: A Királyi Magyarország bevételei, 68. 23. j.
- 204 1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 77.
- 205 Koppány Tibor: Bozsok, Batthyány-várkastély – „alsó kastély”. In: *Vas megye I. Vas megye műemlékeinek töredékei I. Belsővár-Közszegszerdahely*. Szerk. Lővei Pál. Bp., 2002. (Lapidarium Hungaricum 5) 109. 5. j.; *Magyar Életrajzi Lexikon*. I-III. Főszerk. Kenyeres Ágnes. Bp., 1967-1994. II. 623.; Hodor Károly: *Doboka vármegye természeti és polgári esmértetése*. Kolozsvár, 1837. 602.
- 206 1545: I. Ferdinánd 1545-ben harmincadigazgatóságot állított fel Pozsonyban 5 alkalmazottal, amelynek élén Sibrik állt. Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 210.; Holub József: Adatok Pécs város és Baranya megye történetéhez. In: *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*. 1960. Szerk. Dombay János. Pécs, 1961. 191.; Székely Ferenc: Schreiber Farkas pécsi bíró (1527-1542). In: *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*. 1975-1976. Szerk. Uherkovich Ákos. Pécs, 1977. 91.; Laczlavik: Várday Pál helytartói, 40.; 1545-1546: Uő: *Várday Pál esztergomi érsek*, 40.
- 207 1526-1549: Koppány: Bozsok, 109. 5. j.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 211-212.; 1545: Holub: Adatok Pécs, 191.; 1551: Sunkó Attila: A curia militaris működésének nyomai a kora újkori Magyarországon és az Erdélyi Fejedelemségben. *Levéltári Közlemények* 72 (2001) 4.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 103.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.
- 208 1528-: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 119., 131.; 1531-: uo. 124. 1548: a király nevében átvette Csábrág várát Pálffy Pétertől. Laczlavik: Várday Pál helytartói, 27.
- 209 1539: Koppány: Bozsok, 109. 5. j.; -1543: Laczlavik: Várday Pál helytartói, 53.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 102.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.
- 210 1543-: Laczlavik: Várday Pál helytartói, 53.
- 211 1549: *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 623.; Gecsényi: A rejtélyes Thurzó, 14.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 77., 99.; Laczlavik: Várday Pál helytartói, 11., 13.; 1549-: Koppány: Bozsok, 109. 5. j. Valószínűleg 1545-ben még nem volt tagja a helytartótanácsnak, mert ekkor nem kapott fizetést, 1549-ben viszont igen. Lásd Laczlavik: Várday Pál helytartói, 13.; Maksay Ferenc: *Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén*. I-II. Bp., 1990. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 16) I. 33.; Petz Aladár: Deák Ferenc győri vonatkozású családi levelei. In: *Győri Szemle. Emlékkönyv Győr szabad és királyi rangra emelésének kétszázadik évfordulója alkalmával*. Szerk. Jenei Ferenc. Győr, 1943. 246.; R. Kiss: *A magyar helytartótanács*, CVI.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 102.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 172.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 478.
- 212 1522: Sibrik Osvát esztergomi adminisztrátorként aláírt oklevele. 1522. július 26. MNL OL U 436 Diplomatikai Fényképgyűjtemény (= DF) Szlovákia. Štátny archív v Banskej Bystrici Pobočka Banská Štiavnica. Selmečbánya város levéltára. Selmečbánya város tanácsa. Az Országos Levéltár által visszaadott oklevelek és iratok. MNL OL DL 234993; Sibrik Osvát esztergomi adminisztrátorként kiadott oklevele. 1522. október 29. MNL OL U 473 DF Szlovákia. Štátny archív v Banskej Bystrici Pobočka Kremnica. Kőrömcébánya város levéltára. Kőrömcébánya város tanácsa. Oklevelek és levelek MNL OL DL 250058; 1524: *Magyarország világi archontológiája*, I. 29.; 1524-1525: Koppány: Bozsok, 103.; 1526: Sibrik Osvát esztergomi adminisztrátorként aláírt oklevele. 1526. április 29. MNL OL U 472 DF Csehország. Štátní Archiv v Brne Seilernové. Rodinny Archiv. Archiv Révay a Serényiu. MNL OL DL 249428.
- 213 Petz: Deák Ferenc, 246.
- 214 Koppány: Bozsok, 103.; 1537: Bedy: *A győri székeskáptalan*, 251.
- 215 1527-: Koppány: Bozsok, 103.
- 216 1527-1528: Nagy: *Magyarország családai*, X. 172. Mivel a Magyar Kamarát Ferdinánd 1528-ban alapította, ez utóbbi kezdet dátumot fogadtam el tisztségviselésére. 1528-: Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56.; Uő: A döntést előkészítő [2003], 102.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 478.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 124., 131.; 1531: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 30.; 1531-: Gecsényi: A döntést előkészítő

- tő [2008], 478.; 1532–1533: uő: A Magyar Kamara tanácsosainak, 57.; Bessenyei: *Menekültek*, 55.; 1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Bilkei: *Megyei köznemesi társadalom*, 44.
- 217 1582: Sarusi Kiss Béla: *A természet által megerősített vár. Murány a 16. század második felében*. Bp., 2008 (Diszszertációk Budapest Főváros Levéltárából 1) 301. 1584. december 14-én még említik egy iratban, amely Zeleméry László érseki adminisztrátor utódlását tárgyalja. ÖStA FHKA AHK HU RN. 48 Konv. 1585. január. fol. 14.
- 218 Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 109.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 483.
- 219 1565–1568: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 109.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 483.; MNL OL E 554 Fol. Lat. 1725. fol. 213^r.
- 220 1574–1582: Sarusi Kiss: *A természet által*, 301., 347.
- 221 1576. július 17-i keltezéssel ránk maradt Károly főherceg leirata a Magyar Kamarához, amelyben arra szólítja fel a kormányzervet, hogy tegyen jelentést, vajon Szuló vára Szerémi birtokában van-e. ÖStA FHKA AHK HU RN. 32. Konv. 1576. július. fol. 25.
- 222 1522: Kubinyi András: Egy üzletelő és diplomata várúr Mohács előtt. Ákosházi Sárkány Ambrus. In: *Gerő László nyolcvanötödik születésnapjára*. Szerk. Palmer Nóra. Bp., 1994. (Művészettörténet–műemlékvédelem 6) 280.; Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 480., Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 20.
- 223 1537–1541: Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; –1543: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 20.; 1537–1543: uo.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 100.; Gecsenyi: A rejtélyes Thurzó, 9.; Sörös: Zermegh János, 109.; Erdélyi: Vita a helytartóságról, 351. 20. j.; 1537k.–1540k.: Gecsenyi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 58.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 480–481.
- 224 1543–: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 20.; 1543–1544: Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 20.; Gecsenyi: A döntést előkészítő [2008], 481.
- 225 1545–: Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 481. Ez az adat szerintem téves, ugyanis a tisztséget Sibrik Gergely töltötte be. Vö. Holub: *Adatok Pécs*, 191. Helyesnek fogadom el továbbá 1546–: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 212.; Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 21., 40. Utóbbi két szerző említi, hogy Várday ezen a címen említette a megadott évben. –1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 213. (1546-ban kelt instrukciója is: ÖStA HKA UG Bd. 384. 251^r–259^v.)
- 226 1545–: Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 481.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 210.; I. Ferdinánd instrukciója a harmincadügy rendezéséről. ÖStA HKA UG Bd. 384. 164^r–167^r.; Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 21., 40. Laczlavik ugyanitt írja, hogy pénztárnoki címét és feladatait továbbra is megtartotta. Lásd még I. Ferdinánd utasítását, amelyben Szerémit harmincadigazgatóként és –ellenőrként említi. ÖStA HKA UG Bd. 384. 265^r–268^r.; –1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 213.
- 227 1547–: Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 481.; 1549–: Gecsenyi: A rejtélyes Thurzó, 14.; 1549: Nagy: *Magyarország családai*, X. 225.; –1556: Gecsenyi: A rejtélyes Thurzó, 15.; 1554: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 21.; 1549: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 132.; –1556: uo.; Sörös: Zermegh János, 109–110.
- 228 1547–: Gecsenyi: A döntést előkészítő [2003], 105.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 480.; 1547–1554?: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 21.; 1548–: uo. 41.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 127.; 1549: uo. 131.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 225.; –1556: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.
- 229 1583. január 21-én Thury Ferenc özvegyeként említi Hegyely Annát. Tóth Péter: *Gömör vármegye közgyűlési és törvényszéki jegyzőkönyvei*. II. (1580–1587.) Miskolc, 2011. (Borsodi Levéltári Füzetek 52) 109.
- 230 1528: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 122.
- 231 1528: *Sopron szabad királyi*, 1/7. 449.
- 232 Megválasztása: 1581. június 26. Tóth: *Gömör vármegye jegyzőkönyvei*, 66.
- 233 Gecsenyi: A rejtélyes Thurzó, 5.
- 234 Uo. 24. Minden bizonnyal téves az 1576-os évszám. Claude André Donatello – Cseh Géza – Pozsonyi József: *A szécsiszigeti és szapári Szapáry család története*. Debrecen, 2006. (Régi Magyar Családok 6) 225.; Zuzana Ludoviká – Mikó Árpád – Pálffy Géza: A turocszentmártoni Szent Márton-templom késő reneszánsz és barokk funerális emlékei (16–17. sz.). *Művészettörténeti Értesítő* 57 (2008) 365.; Pálffy Géza: Különleges úton a Magyar Királyság arisztokráciájába. A Révay család a 16. században. *Történelmi Szemle* 51 (2009) 12. Wenzel 1579-es évszámát elvetem, mert ellentmond az újabb kutatási eredményeknek. Vö. Wenzel Gusztáv: *Thurzó Zsigmond, János, Szaniszló és Ferenc: négy egykorú püspök a bethlenfalvi Thurzó családból 1497–1540*. Bp., 1878. 40.

- ²³⁵ 1534–: Wenczel: *Thurzó Zsigmond*, 38. Wenzel szerint a püspökség anyagi helyzetét és gazdálkodását megfelelő képzettségével helyrehozta. Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 6. A püspökség ekkor Török Bálint kezén volt, de Thurzó alkut kötött vele Pápa és Nyitra cseréjéről. Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 7.; P. Gyenis András: A magyar püspökségek helyzete a mohácsi vésztől 1600-ig. In: *Regnum. Egyháztörténeti évkönyv*. [I.] Közzéteszi A Magyar Katolikus Történetírók Munkaközössége. Bp., 1936. 88.; Czeizel Gábor: *Nyitra múltja és a nyitrávámegyei monografia*. Nyitra, 1900. 83.; A *Podmaniczky család*, V. 159.; 1534: B. Damjanovics Judit – Baán István: I. Ferdinánd Miskolccal kapcsolatos kiadatlan levele. *Levéltári Évkönyv* 8 (1997) 157.; 1534–1556: Cserenyey István: Nyitra püspökei a XVI. században. (I–II. közlemény.) *Religio* 69 (1910) I. 278–279., II. 295–296.; –1557: Katona István: *A kalocsai érseki egyház története*. I–II. Kalocsa, 2001–2003. II. 15.; 1534–1557: *XVI. századi uradalmi utasítások*, I. 197.; Kenyeres: A magyarországi végvárok, 347.; Kenyeres István: A végvárok és a mezei hadak élelmészeti szervezete a XVI. században. *Fons* 9 (2002) 198.; Czeizel: *Nyitra*, 86.; Hőgye István: *Kazinczy Ferenc és családjára vonatkozó iratok, dokumentumok Zemplén vármegye levéltárában*. Sátoraljaújhely, 1990. (Borsodi Levéltári Füzetek 30) 85.; Zsilinszky Mihály: *A magyarroni protestáns egyház története*. Bp., 1907. 69.; Takáts Sándor: Bethlenfalvi Thurzó Ferenc. *Budapesti Hírlap* 1925. május 31. 17.; Fallenbüchl: *Magyarország fömlétségei*, 109.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.
- ²³⁶ 1534/1543/1544–: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 7–11.
- ²³⁷ Thurzó Ferenc kérésére I. Ferdinánd a nyitrai püspökség birtokainak egyévi adóját a vár és a város megerősítésére fordíthatja. In: *Egyháztörténeti emlékek*, IV. 519–520. Nr. 494.
- ²³⁸ Az 1547-es nagyszombati gyűlésen a rendek az újonnan megszavazott kétförintos adó beszédére Forgách Zsigmond mellé (rendi) kincstárnokká választották. Tisztségük feladatuk végrehajtásának végéig, 1548-ig szolgált. Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 11–12.
- ²³⁹ 1548–: Laczlavik: *Várday Pál esztergomi érsek*, 41.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 127.; Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 14. Geccsényi szerint kinevezésében családi kapcsolatai, képzettsége, a pénzügyekhez való affinitása, szervezőképessége és esetleg a kiöregedett tisztviselők miatt fiatalabb kora játszhatott szerepet. 1548–1556: Kenyeres: A magyarországi végvárok, 347.; 1549–1556: Geccsényi: A döntést előkészítő [2008], 479.; Uő: A döntést előkészítő [2003], 103–104.; Fallenbüchl: *Magyarország fömlétségei*, 109.; *XVI. századi uradalmi utasítások*, I. 198.; Kenyeres: A trencsényi vár, 16. 47. j.; Pálffy Géza: A Magyar Királyság a 16. századi Habsburg Monarchiában. *Századok* 141 (2007) 1093.; Fallenbüchl: *Magyarország fömlétségei*, 109.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Uő: A helytartótanács egyháziügyi bizottsága, 230.; –1556: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 18.; Kenyeres: A Királyi Magyarország bevételei, 73. 56. j.; 1557: Wenzel: *Thurzó Zsigmond*, 43.; Takáts: Bethlenfalvi Thurzó, 17.
- ²⁴⁰ 1548–: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 14.; 1564–: uo. 23.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 99.
- ²⁴¹ 1564–: Pálffy Géza: *A Magyar Királyság*, 270.; 1566: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 78.
- ²⁴² Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 15.; hivatali utasításának regesztája: Sarusi Kiss: A bécsi udvari kamarai, 92.; Kenyeres: *Uradalmak és végvárok*, 161.
- ²⁴³ Kenyeres: A magyarországi végvárok, 347.
- ²⁴⁴ 1556–: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 18.; Pálffy Géza: A magyar nemesség I. Ferdinánd bécsi udvarában. *Történelmi Szemle* 45 (2003) 1-2. sz. 53.; Pálffy: A Magyar Királyság [2007], 1093.; –1563: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 20.; 1556–1562?: *XVI. századi uradalmi utasítások*, I. 198.; 1556–1562: Kenyeres: A magyarországi végvárok, 347.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 65., 135.; Geccsényi: A döntést előkészítő [2003], 103–104.
- ²⁴⁵ 1557–: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 18. Kinevezését és a zálogosításról készült okiratot lásd MNL OL A 57 III. 471–473.; Wenzel: *Thurzó Zsigmond*, 44.
- ²⁴⁶ 1566: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 24.; Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 278.; Lederer Emma: Régi magyar úrmértékek. *Századok* 67 (1923) 325.; 1566–1567: Kenyeres: A magyarországi végvárok, 347.; Wenzel: *Thurzó Zsigmond*, 45.
- ²⁴⁷ 1569–: Geccsényi: A rejtélyes Thurzó, 24. A tisztség ekkor névleges volt, de megerősítette Thurzó Magyar Tanácsnon belüli pozícióját. 1572: Blazovich László – Érszegi Géza – Turbuly Éva: *Levéltárak – kincstárak. Források Magyarország levéltárából 1000–1686*. Bp.–Szeged, 1998. 470.; 1569–1574: Kenyeres: A trencsényi vár, 16. 47. j.; Takáts: Bethlenfalvi Thurzó, 17.; Wenzel: *Thurzó Zsigmond*, 45.
- ²⁴⁸ Erősen kérdéses az azonosság. Vö. MNL OL Q 144 Orczy család levéltára. MNL OL DL 73546.
- ²⁴⁹ 1528–: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 119., 131.
- ²⁵⁰ 1542: Bessenyei József: Ami a budai tanács „arúlása” után következett. In: *Tanulmányok Budapest Múltjából*. XXIX. Szerk.F. Dózsa Katalin – Szvoboda Dománzky Gabriella. Bp., 2001. (Budapest Városetörténeti Monográfiái 38) 24.; Bessenyei: *Menekültek*, 33.; (Werbőczy halála után nem sokkal, a pestisben:) Jankovich

- Miklós: Werbőczy Istvánnak bébizonnyított halála, 's temetése eltörli Praynak 's Gustermannak állításait. *Tudományos Gyűjtemény* 13 (1829) 10. sz. 22., 26.
- 251 Mohács előtt: Bessenyei: *Menekültek*, 33.; 1526: Soós Ferenc: A középkori Magyarország gazdasági- és pénzügyigazgatási tisztviselői. *Numizmatikai Közlöny* 112–113 (2013–2014) 116. (1526. július 24. MNL OL DL 241327); 1530-as évek elején: *Budapest története*. I–V. Szerk. Gerevich László et al. Bp., 1975–1980. II. (A későbbi középkor és a török hódoltság idején) 223.
- 252 1528: Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56. A szöveg arra enged következtetni, hogy korábban is kamaramester volt. Gecsényinél már Kisserényi Ferenc a pénztárnok, és Thurkovith a számadásmester. Gecsényi: A döntést előkészítő [2008], 478. Számadásmesterségére Lásd 1528–: uő: A döntést előkészítő [2008], 478. 1528: uő: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56.
- 253 1528: uő: A Magyar Kamara tanácsosainak, 56. Minden bizonnyal egészen 1529-ig betöltötte tisztségét.
- 254 1534/1535: Kubinyi András: A budai német patriciátus társadalmi helyzete családi összeköttetései tükrében a 13. századtól a 15. század második feléig. In: uő: *Tanulmányok Budapest, II.* 506. 386. j. [Másik megjelenése: uő: A budai német patriciátus társadalmi helyzete családi összeköttetései tükrében a XIII. századtól a XV. század második feléig. *Levéltári Közlemények* 42 (1971) 260. 386. j.] (MNL OL E 185 Nádasdy-misszilisek. V. 2. cs.); –1541: *Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen. Magyarország III. kötete*. Főszerk. Jókai Mór. Bp., 1893. 44.; 1541: Bessenyei: Ami a budai tanács, 23.; Kubinyi: A budai német patriciátus [1971], 260. 386. jegyz. [Verancsics Antal összes munkái. I–XII. S. a. r. Szalay László – Wenzel Gusztáv. Pest–Bp., 1857–1875. (Monumenta Hungariae Historica II. Scriptores 2–6, 9–10, 19–20, 25–26, 32) II. 47–48.]; Nagy: *Magyarország családai*, I. 5. 2. j. (Bornemissza Tamás emlékiratát kiad. Podhradczky József: *Eredeti két magyar kronika minő veszedelem érte a' Mohácsi ütközet után Magyar országot és miként jutott Buda a' töröknek rabságába?* Pest, 1833.); 1541–1542: Kubinyi: *Budapest története*, II. 230. Uő: Egy nezsideri torony, 506. 386. j.; Bessenyei: *Menekültek*, 33. (Kétszer.)
- 255 Chobot szerint egy 1578. március 28-án kiállított okiratban szerepel utoljára, április 12-én pedig már kinevezték utódát, így e két dátum között halt meg. Chobot: *A Váczi Egyházmegye*, 550.
- 256 Nagy Imre: Vácznak leírása. *Tudományos Gyűjtemény* 2 (1818) 4. sz. 25.
- 257 Chobot: *A Váczi Egyházmegye*, 548.
- 258 1559: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 78.
- 259 1559: uo.; 1555–1560: *Opinio consiliariorum Hungarorum „super articulo literarum Augerii oratoris, quo ille dimissionem et alium sibi successorem postulat”*, utódként javasolják Péter csanádi prépostot [Petrus Paulinus csanádi püspök 1561-ig], Újlaky János tinini [Knin, Horvátország] választott püspököt [Újlaky János 1555–1560 között tinini püspök], Rákóczy Györgyöt és Péchy Gáspárt, a követnek tudni kell magyarul, horvátul, olaszul és latinul, legjobb a választott csanádi lehetne, aki mind a négyet tudja, többi csak hármát [olasz nem], egyházi is mehet, a többiek, de különösen a francia király előszeretettel küld egyháziakat, foglyok ügye, majd budai pasáról írjon Paksy János neki. s. d. [1562 előtt]. ÖStA HHStA Türkei I. Karton 29. Konv. 1572. XI–XII. s. d. fol. 82–85. Püspökségének nagy része a hódoltság területén feküdt, ezért Pozsonyban élt kamarási fizetéséből. Chobot szerint 1557-től püspök. Az 1559. évi püspöki tanácskozáson mint választott tinini püspök vett részt, tehát nem kapott pápai megerősítést. Chobot: *A Váczi Egyházmegye*, 549.; Ferdinánd levele a pápához Újlaky kinevezése ügyében. 1556. március 26. Regesztája Kollányi Ferenc: *Regeszták a római és pármái levéltárakból. Magyar Történelmi Tár* 4/6 (1905) 362–363. Nagy Imre tévesen állítja, hogy 1560-ban lett püspök. Nagy: *Vácznak leírása*, 25.
- 260 A kamara az 1561. augusztus 17. és 1561. december 31. közötti időszakra kifizette neki a tanácsosi és a prefektusi fizetés közti különbözetet (utóbbi 800 forintra rúgott). Ebből az következik, hogy elnöksége előtt, de talán azzal párhuzamosan is tanácsosi címet viselt. Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 368.
- 261 1561–1568: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 109. Az uralkodó ekkor felmentette Dessewffy Jánost, és az ő helyére nevezte ki Újlakyt. Gecsényi: *A rejtélyes Thurzó*, 23.; Ember: *A helytartótanács egyháziügyi bizottsága*, 230.; Kenyeres: *A királyi Magyarország bevételei*, 73.; 1561–: Gecsényi: *A döntést előkészítő* [2003], 107.; Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 367.; 1561–1569: MNL OL E 554 Fol. Lat. 1725. fol. 205^{r-v}. Chobot szerint 1569-ben lemondott, és nyugalmába vonult. Chobot: *A Váczi Egyházmegye*, 99.; Nagy: *Vácznak leírása*, 25.
- 262 1560–1578: Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 255., 262., 266., 269.; 1561–1568: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131. Püspökségének nagy része a hódoltság területére esett, így Pozsonyban élt kamarási fizetéséből. I. Ferdinánd helyezte át a tinini püspökségből Vácra. Chobot: *A Váczi Egyházmegye*, 548.; 1561: Jersey: *A' váci püspökség*, 307.; Fallenbüchl: *Magyarország főméltóságai*, 109.

- ²⁶³ 1566: Szarka: *A váci püspökség gazdálkodása*, 334. Rokona, Ferenc lemondása után kapta meg az apáti címet. Amikor Oláh Miklós 1559-ben ennek igazolására Nagyszombatba rendelte, először beteget jelentett, aztán Báthy Ferenc nevű megbízottját küldte, aki azt vallotta a bizottság előtt, hogy Várday Pál érsek beiktatta urát az apátságba, de akkor ezt nem vehette ki írásban, mert visszasietett Olaszországba, hogy folytassa tanulmányait. A bizottság úgy döntött, hogy mondjon le az apátságról, a tinini püspökség javadalmaival pedig számoljon el. Chobot: *A Váci Egyházmegye*, 98–99.
- ²⁶⁴ 1504: R. Várkonyi Ágnes: A budai királyi vár és várnegyed mint politikai, gazdasági és kormányzati központ. In: *Tanulmányok Budapest Múltjából*, XXIX. 38.; *Történelem – Kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatáról Magyarországon. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában 2000. március 17. – szeptember 24.* Szerk. Mikó Árpád – Sinkó Katalin. Bp., 2000. (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2000/3) 374.; Kasza-Pálffy: *Brodarics-émlékkönyv*, 36.; Bartoniek Emma: *A XVI–XVII. századi magyarországi történetírás történetéből*. Bp., 1975. 87.; Sörös: Zermegh János, 98.; *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.
- ²⁶⁵ 1584: R. Várkonyi: A budai királyi vár, 38.; *Történelem – Kép*, 374.; Kasza-Pálffy: *Brodarics-émlékkönyv*, 36.; Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 88.; Szinnyei: *Magyar írók*, XIV. 1801.; *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 361.
- ²⁶⁶ Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.
- ²⁶⁷ 1529: Uő: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.; Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 87.; Sörös: Zermegh János, 102–103.
- ²⁶⁸ 1530: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.; 1530–: Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 87. Várallyaival távozása után is fenntartotta a jó kapcsolatot, pl. ajándékot küldtek egymásnak. Uo. 88. Sörös szerint békésebb hely után vágyakozott, ezért hagyta el előző gazdáját. Sörös: Zermegh János, 104.; –1539: annyi bizonyos, hogy éveken át Várallyai szolgálatában állt, majd amikor lehetősége nyílt előnyösebb állásra, váltott. Mivel nincs nyoma annak, hogy közben más szolgálatot vállalt volna, elfogadom 1539-et leköszönése időpontjaként. Zermegh 1540 tavaszán azt írta, hogy nem egészen két éve szolgált Thurzónál, ami megerősíti a fentieket. Sörös: Zermegh János, 105.; Podhradczky József: Zermegh János élete. *Tudománytár VI/10* (1839) 238.; *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.
- ²⁶⁹ 1539–: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.; *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.; Podhradczky: Zermegh János, 239.; –1543: alátámasztja, hogy Thurzó szolgálatában maradt, hogy az özvegy őt küldte Ferdinándhoz. Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 88.; Szinnyei: *Magyar írók*, XIV. 1800–1801.; 1540: Nagy: *Magyarország családai*, X. 360. Célzást láss Thurzó Elekhez való kötődésére: Gecsényi: A Magyar Kamara tanácsosainak, 61.
- ²⁷⁰ 1543–1547?: Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 88. Sörös szerint 1547-ben már nincs a Thurzók szolgálatában. Sörös: Zermegh János, 109.
- ²⁷¹ 1551–1553: Sörös szerint Nádasdy Tamás juttatta be a Kamarához, akinek Thurzó környezetéből mindenképpen emlékeznie kellett rá. Elképzelhető, hogy már korábban is kamarai szolgálatban állt, azonban az első ezt igazoló adat 1551-ből származik: decemberben Farkas deák társaságában Szigetvárra kellett mennie, és kifizetnie az ottani katonaságot, és megvizsgálni a számadásokat. Sörös: Zermegh János, 109–110. Podhradczky szerint viszont Thurzó Elek kedveltette őt meg az uralkodóval. Podhradczky: Zermegh János, 240.
- ²⁷² 1553–: Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 88.; *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.; Szinnyei: *Magyar írók*, XIV. 1801.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 360.; Podhradczky: Zermegh János, 240.; –1576: a Magyar Kamara jelentése és Zermegh János kamarai tanácsos folyamodványai a kamarai szolgálatból történő elbocsátása és végkielégítése iránt, a szolgálatairól mellékelte kimutatásban szerepel, hogy 1553. szeptember 1. óta titkár. ÖStA FHKA AHK HU RN 22. Konv. 1571. június. fol. 166–180., 1554–: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.; 1560: ekkor részt vett a kamara működését általánosságban felülvizsgáló kamarai bizottságban. Gecsényi: A rejtélyes Thurzó, 22. 92. j., 23. 97. j. (Zermeghet nem váltották le, noha jelezte is, hogy beteg, és munkájában is számos hiányosságot találtak.); 1556: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 133.; Gecsényi: A rejtélyes Thurzó, 15.
- ²⁷³ 1557–: Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 88.; 1558–1576: Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.; 1558: *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.; *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 872.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 360.; Sörös: Zermegh János, 111. (400 forint a fizetése); Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Podhradczky: Zermegh János, 240.; Szinnyei: *Magyar írók*, XIV. 1801.; 1576: Ember: *Az újkori magyar közigazgatás*, 131.; Podhradczky: Zermegh János, 240. Már 1572-ben nyugdíjazását kérte, de Miksa csak 1576-ban engedte el szolgálatából (teljes fizetéssel és 1500 forint kárpotlással birtokai elvesztéséért). Sörös szerint azért vonult végleg vissza 1576-ban, mert birtokai perben álltak, és a kamara

reá nézve kedvezőtlen előterjesztéseket állított ki. Bartoniek: *A XVI–XVII. századi*, 88.; Sörös: Zermegh János, 117–118. Lásd még A Magyar Kamara jelentése és Zermegh János kamarai tanácsos folyamodványa a kamarai szolgálatból történő elbocsátása és végkielégítése iránt. 1571. május 29., 1572. április 21. Csatolva Zermegh 4 folyamodványa. Kimutatás korábbi szolgálatáról: 1553. szeptember 1. óta titkár a Magyar Kamaránál. ÖStA FHKA AHK Hu RN 22. Konv. 1571. június. fol. 166–180., Zermegh János folyamodványa, 1576. május 15. és a Magyar Kamara opiniója. 1576. május 19. Kiad. Daróczy Zoltán: Vegyes közlések. *Magyar Történelmi Tár* 3/17 (1894) 568–572. Az uralkodó nemhogy nem mentette fel, de 1500 forintot utalványozott neki és örököseinek. A fentieket és az elbocsátásával kapcsolatos iratokat lásd Sörös Pongrác: Zermegh János történetíró életéhez. *Magyar Történelmi Tár* 3/22 (1899) 476–482. Elbocsátására lásd Miksa leirata Károly főherceghez Zermegh János a Magyar Kamara tanácsosa felmentése, kegydíja és elszámolása ügyében. Regensburg, 1576. július 21. ÖStA FHKA AHK HU RN 32. Konv. 1576. augusztus. fol. 49–50.; Szinnyei: *Magyar írók*, XIV. 1801. Lásd még MNL OLE 554 Fol. Lat. 932. fol. 28^r–29^r.

²⁷⁴ 1558–1564: Mikó–Pálffy: A pozsonyi Szent Márton-templom, 145.; Gecsényi: A döntést előkészítő [2003], 106.; Uő: A döntést előkészítő [2008], 482.; 1558–1561: Sörös: Zermegh János, 111., 113. Sörös azt is megemlíti, hogy Zermegh azzal védekezett, amikor a hiányos számadások miatt 1560-ban megdorgálták, hogy ő nem is akarta elvállalni ezt az állást, mert nem ért hozzá (pedig rationista is volt), és a szeméi is gyengék. Sörös: Zermegh János, 112. Néhányan minden bizonnyal tévesen teszik működését 1541-re. Szinnyei: *Magyar írók*, XIV. 1801.; *Magyar Életrajzi Lexikon*, II. 1070.; Nagy: *Magyarország családai*, X. 360.; 1558–: *XVI. századi uradalmi utasítások*, II. 872.; 1541, 1556: uo.

CONTENTS

STUDIES

- Beatrix F. Romhányi *Population and Landholding Structures on the Great Plain before the Mongol Invasion* 161
- Ágnes Szabó-Turákné dr. *The Career Mobility of the Officials of the Hungarian Chamber between 1527 and 1567* 193
- Veronka Dáné *A Transylvanian Aristocratic Court in the Middle of the Seventeenth Century. The continuous servants of János Kemény* 207
- Ágnes Szalai *The Lieutenants, Anna Bornemissza and the Governmental Role of the "Councillor Estate" during the Absence of Prince Mihály Apafi I in 1663* 227
- Ágnes Deák *An Unknown Conservative Compromise Draft from 1864* 241

DATABASE

- Ágnes Szabó-Turákné dr. *The Career Mobility of the Officials of the Hungarian Chamber between 1527 and 1567* 259

HERITAGE

- Zoltán I. Tóth *Székelys and Romanians in the Gesta Hungarorum of Master Simon of Kéza* 289

COMMEMORATION

- Zsuzsanna J. Újváry *Vera Zimányi (1930–2021)* 315
-

E számunk szerzői

Dáné Veronka, PhD, főlevéltáros, Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára • Prof. Dr. Deák Ágnes, egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Történeti Intézet, Modernkori Magyar Történeti Tanszék • F. Romhányi Beatrix, egyetemi tanár, Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet • Szabó-Turákné dr. Póka Ágnes, fiatal kutató, BTK TTI, Kora újkori osztály • Szalai Ágnes, doktorandusz, Eötvös Loránd Tudományegyetem; tudományos segédmunkatárs, BTK TTI • [I. Tóth Zoltán], történész, akadémikus, dékán, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Történettudományi Kar • J. Újváry Zsuzsanna, PhD, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Történettudományi Intézet, Újkori Történeti Tanszék, Történettudományi Doktori Iskola, Társadalom- és életmódtörténeti Szekció

(BTK TTI = Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet)

Az egyes számok megvásárolhatóak, illetve megrendelhetőek:

Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet
1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4., B épület 4.44-es iroda
Telefon: +36-1-224-6700/4624, 4626-os mellék
E-mail: bardi.erzsebet@abtk.hu, terjesztes@abtk.hu

Penna Bölcsész Könyvesbolt
(hétköznapokon, 13 és 17 óra között)
1053 Budapest, Magyar u. 40.
Telefon: +36-30-203-1769
E-mail: info@pennakonyvesbolt.hu

A folyóirat teljes évfolyama előfizethető bármely hírlapkézbesítő
postahivatalnál.

Ára: 1000 Ft
Előfizetőknek: 850 Ft

